

Delavska enotnost

Glasiilo Zveze svobodnih sindikatov Slovenije

Ljubljana, 6. marca 1997 ☆ številka 8 ☆ letnik 56

To soboto je dan žena. Še pred šestimi leti smo za ta praznik obdarovali svoje sodelavke, žene, matere in tudi hčere. Čeprav je zdaj vse drugače, objavljamo v mislih na ta dan aranžma z razstave cvetja v Celju.

Foto: S. B.

KDO BO REŠIL TRO

Kot podrobneje poročamo v Zaupniku, ta teden stavkajo delavci Lesonita, Zlatarne Celje in še nekaterih podjetij. Delavci radeške Sopote so dobili odločbe o čakanju na delo. Semikonovci iz Trbovelj so znova v stečaju. Na zavod bodo morale tudi delavke makolskih Relejev.

Delavci Roga se bodo skušali rešiti s prisilno poravnavo.

Zelo slabo kaže tudi zaposlenim v Troju s Prevalj. Kot nam je povedal Zvonko Topler, predsednik Skei tega podjetja, je njihov direktor Marko Košir najprej ponudil odstop, zatem pa predlagal ustanovitev bajpas podjetja. Skupaj s svojimi pomočnikov skuša delavce pridobiti, da bi podprli ustanovitev bajpasa, kar za Tro seveda pomeni le stečaj. Zaenkrat je delavce uspel le sprejeti med seboj.

Delavci so seveda previdni, saj se bojijo, da bodo ostali brez vseh pravic in tudi brez dela. Mislijo namreč, da bo sedanji direktor v novo podjetje, ki naj bi ga kupili tujci, povabil le svoje izbranice.

Delavci, ki so brez denarja za preživljanje, so v zadnjem mesecu kar trikrat ustavili delo. Zdaj nekako delajo in čakajo na petek, ko naj bi po direktorjevih besedah dobili decembrske plače. V četrtek bo o direktorjevi odstopni izjavi odločal nazorni svet. Topler upa, da jo bo sprejel.

Izvršni odbor Skei in svet delavcev sta prejšnji teden ugotovila, da novi direktor ni uresničil nobene obljube. Oba organa želita, naj vodstvo Troja prevzame

kdo drug, ki naj bi skušal za reševanje podjetja pridobiti vsaj enega od ministrov. Če se ne bo zgodilo nič, bodo delavci Tovarne rezalnega orodja s Prevalj po Toplerjevih besedah doživeli najhujši scenarij na Koroškem.

RAZPRAVA O NOVIH DELOVNOPRAVNIH PREDPISIH NE SME MIMO SINDIKATA

stran 2

NEMŠKI KOVINARJI ŽELIJO DELAVCE ORGANIZIRATI TUDI NA EVROPSKI RAVNI

stran 3

PLAČE NE SPODBUJAJO INFLACIJE, ugotavlja dr. Franci Križanič

stran 4

ZDRAVO JEDRO KONCERNA TVT JE PREŽIVELO

stran 8

NA PETINTRIDESETI TEKSTILIADI 400 SMUČARK IN SMUČARJEV

stran 10

Gozdovi naj nas združijo

Sreda, 14⁰⁰

Kot je na današnji tiskovni konferenci povedal Janez Črnač, je vsebina podpisovanja podpore za razpis zakonodajnega referenduma dokončno določena. Noben veleposestnik naj ne bi dobil niti kvadratnega metra zemlje. Za vračanje gozdov pravim kmetom naj ne bi bilo nobenih omejitev. Cerkevne pravne osebe naj bi dobile v posest največ tisoč hektarov gozdov, za preostanek pa naj bi ji država dala primerno odškodnino. Gozdov, ki bi na ta način ostali v javni lasti, ne bi prodajati nikomur, niti novodobnim domačim »fevdalcem«.

Volilci bodo lahko že v ponedeljek na upravnih enotah podpisali posebne izjave, s katerimi bodo podprli zakonodajni referendum za zavarovanje gozdov. Veljali bodo le obrazci, podpisani pred pooblaščenimi državnimi uradniki.

Če ne bo šlo drugače, bo odbor, ki se je oblikoval ob Črnačevi pobudi, ko bo zbral potrebnih 40.000 podpisov, vodil še priprave za referendum.

Hkrati bo ZLSD skušala doseči dogovor med parlamentarnimi strankami o čimprejšnji spremembi zakona o denacionalizaciji.

Če politika narod razdvaja, ga bodo gozdovi mogoče združili, je eno od gesel, s katerimi bodo organizatorji nastopali pri zbiranju podpisov.

Zveza svobodnih sindikatov bo zbiranje podpisov podprla tako, da bo odbor lahko dežural v Domu sindikatov v Ljubljani, Dalmatinova 4, telefon 061 / 316-287. Člani odbora bodo tam dosegljivi vsak dan od devete do osemnajste ure.

Darovalci naj denar za stroške zbiranja podpisov nakažejo na račun:

50101-678-66958, sklicna številka 502.

F. K.

sindikalni ZAUPNIK

- CELJSKIM ZLATARJEM POPUSTILI ŽIVCI
- PO ČEM SMO PREŽIVELI - nova košarica življenjskih stroškov
- V ILIRSKI BISTRICI MARIBORSKE RAZMERE
- KJER SE PREPIRATA DVA...

NAŠE PRAVICE PRI ZDRAVNIKI

O vsem tem Lučka Böhm na strani 5

Ker Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije ugotavlja, da zdravniki in drugo zdravstveno osebje krepko krši podpisane pogodbe, bo začel strožje nadzirati njihovo delo. Pacienti smo najpogosteje prizadeti pri čakalni dobi; na fotografiji je ena od čakalnic, kjer bolniki pogosto čakajo tudi stoje.

Pogovor s sekretarko območne organizacije ZSSS za Podravje Vekoslavo Krašovec

Celovit pristop k posodobitvi delovnopравниh predpisov

"Brez dvoma je interes delavcev, da bi državni zbor čim hitreje sprejel novi zakon o delovnih razmerjih ter hkrati z njim tudi vse druge zakone, ki govorijo o uresničevanju in varstvu pravic delavcev. Sedanja zakonodaja je namreč med seboj neuskaljena in marsikdaj postavlja delavce v izjemno nevhvaležen položaj, ko ne morejo uresničiti ali zavarovati svojih temeljnih pravic iz delovnega razmerja," pravi Krašovec.

"Posebej poudarjam, da bi morali hkrati sprejeti novega zakona o delovnih razmerjih pretehtati in posodobiti celoten sistem delovnopравниh predpisov. V praksi prihaja do številnih problemov ravno zaradi tega, ker zakoni med seboj niso usklajeni. Tako bi morali hkrati sprejeti novega zakona o delovnih razmerjih posodobiti še zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, zakon o invalidskem in pokojninskem zavarovanju, zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij, zakon o stečajni, prisilni poravnavi in likvidaciji, zakon o inšpekcijskih službah in inšpekciji dela, sprejeti pa bi morali tudi zakon o kolektivnih pogodbah. Če se sprejema novega zakona o delovnih razmerjih ne bomo lotili tako celovito in kompleksno, potem se bo v praksi zaradi neuskaljene zakonodaje in pomanjkanja izvedbenih predpisov ponovno pojavila kopica težav in problemov, ki bodo kmalu izmaličili pravo vsebino novega zakona," pravi Krašovec.

Delavske pravice v primežu neuskaljene zakonodaje

"Naj navedem samo primer. Novi zakonski model delovnih razmerij govori o pravicah delavcev do regresa, jubilejnih nagrad in drugih prejemkov. Neki čisto drugi zakon pa določa, po kakšni prioriteti morajo plačevati prispele obveznosti podjetja, ki imajo blokiran žiro račun. Če ne bo spremenjen tudi ta drugi zakon, potem delavci v podjetjih z blokiranim žiro računom tako kot doslej tudi v bodoče ne bodo

RAZPRAVA O NOVIH DELOVNOPRAVNIH PREDPISIH NE SME MIMO SINDIKATA

Med najpomembnejše naloge zakonodajalca pri graditvi pravnega sistema na novih ustavnih temeljih spada tudi posodobitev delovnopравниh predpisov. Od leta 1991 je bilo na tem področju že sprejetih nekaj pomembnih zakonov, ki urejajo kolektivna delovna razmerja. Že ves čas pa se kaže tudi potreba po sodobnejši ureditvi individualnih delovnih razmerij oziroma po sprejetju novega zakona o delovnih razmerjih, saj je bil veljavni zakon sprejet že aprila leta 1990, dopolnjen pa leta 1991 in 1993. Pred državnozbornimi volitvami so domala vse stranke obljubljale, da bodo po volitvah pohitele s sprejemom novega zakona o delovnih razmerjih. V strokovnih krogih že več mesecev intenzivno potekajo razprave o novem zakonskem modelu delovnih razmerij, javna skrivnost pa je, da so v ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve že spisali prve teze za zakon. Tako je mogoče pričakovati, da bo vlada omenjeni zakon kmalu dala v proceduro v državni zbor, še zlasti, ker je minister za delo, socialne zadeve in družino postal ponovno Anton Rop, ki je to ministrstvo vodil že doslej. O tem, kaj meni o novem zakonskem modelu delovnih razmerij in kaj bi bilo na podlagi dosedanjih izkušenj še posebej koristno vgraditi v novi zakon o delovnih razmerjih, smo se pogovarjali v Vekoslavo Krašovec, sekretarko območne organizacije ZSSS za Podravje.

mogli uresničiti svojih pravic, ki jim jih že daje in jim jih bo verjetno dal tudi novi zakon o delovnih razmerjih. Poglejmo še en primer. Zakon o stečaju, prisilni poravnavi in likvidaciji je trajno presežnim delavcem, ki izgubijo delo ob prisilni poravnavi, vzela nekatere pravice, ki jih imajo kot trajno presežni

delavci po zakonu o delovnih razmerjih. Ustavno sodišče je sicer že predlani razveljavilo zloglasni 51. člen zakona o stečaju, prisilni poravnavi in likvidaciji in naložilo državnemu zboru, da mora v šestih mesecih s posebnim zakonom urediti pravice delavcev, ki so izgubili delo kot trajno presežni delavci ob pri-

O pogodbah o zaposlitvi

Kot doslej naj bi tudi v prihodnje ostala pogodba o zaposlitvi temelj za vzpostavitev delovnega razmerja. "Sele po sklenitvi pogodbe o zaposlitvi delavec lahko prične delati ter uresničevati pravice, obveznosti in odgovornosti iz delovnega razmerja, kot so te določene v pogodbi in v pravnih virih. Nova ureditev naj bi posebej poudarila, da obstaja domneva (presumpcija), da je pogodba o zaposlitvi sklenjena za nedoločen čas, če v njej čas trajanja ni določen. Pogodba naj bi bila sklenjena v pisni obliki, zakon pa bi določal obveznost delodajalca, da delavcu v določenem roku pogodbo vroči. Kršitev te zahteve bi pomenila prekršek, ne pa neveljavnosti pogodbe. Zakon naj bi dobrovernega delavca še posebej zavaroval tako, da bi predvidel domnevo obstoja delovnega razmerja, kadar delavec opravlja delo in pri tem ne dvomi, da je zaposlen pri delodajalcu." (Nov zakonski model delovnih razmerij, dr. Zvone Vodovnik, Marta Klampfer, Bonex, Ljubljana, december 1996)

O odpovednih razlogih

"Osrednja novost nove pravne ureditve prenehanja pogodbe o zaposlitvi je zakonska ureditev vprašanja, kdaj je mogoče šteti, da ima delodajalec "utemeljen razlog" za odpoved pogodbe o zaposlitvi. Gre za:

poslovne razloge, kadar preneha potreba po delu delavca v organizaciji oziroma pri delodajalcu;
osebne razloge, kadar delavec zaradi "trajnih osebnih lastnosti ali sposobnosti ali zaradi neizpolnjevanja posebnih pogojev, določenih z zakonom" ne more več izpolnjevati svojih obveznosti;
krivdne razloge, kadar delavec tako krši svoje obveznosti, da delovnega razmerja ni mogoče več nadaljevati." (Nov zakonski model delovnih razmerij, dr. Zvone Vodovnik, Marta Klampfer, Bonex, Ljubljana, december 1996)

O varstvu sindikalnih zaupnikov

"V skladu z veljavnimi pravili mednarodnega delovnega prava naj bi zakonska ureditev naložila delodajalcu obveznost, da sindikatu zagotovi pogoje za hitro in učinkovito opravljanje sindikalnih dejavnosti, s katerimi se varujejo pravice in interesi delavcev. Delodajalec naj bi bil dolžan sindikatu omogočiti dostop do podatkov, ki so potrebni za opravljanje sindikalne dejavnosti.

Sindikalni poverjenik, zaposlen pri delodajalcu, naj bi bil relativno varovan pred odpovedjo pogodbe o zaposlitvi v času trajanja funkcije. Odpoved bi bila mogoča ob soglasju sindikata ali v primeru, da bi bilo soglasje nadomeščeno s sodno odločbo. Soglasje tudi ne bi bilo potrebno v primeru obstoja razlogov za izredno odpoved pogodbe v primeru prenehanja organizacije.

Zaradi sindikalne dejavnosti sindikalnemu poverjeniku ne bo mogoče znižati plače ali proti njemu začeti disciplinskega postopka oziroma odškodninskega postopka ali ga kako drugače postavljati v manj ugoden ali podrejen položaj." (Nov zakonski model delovnih razmerij, dr. Zvone Vodovnik, Marta Klampfer, Bonex, Ljubljana, december 1996)

Vekoslava Krašovec

silni poravnavi. Ker državni zbor še do danes ni sprejel tega zakona, so prizadeti delavci prikrajsani v svojih pravicah. Samo na našem območju je zato več kot 300 delavcev vložilo tožbo za zaščito svojih pravic na delovnem sodišču. Odnosi na delovnopravnem področju so tako medsebojno povezani in kompleksni, da bi morali tudi razpravo voditi o celotnem paketu novih zakonov," je prepričana Vekoslava Krašovec.

Okrepljen pogodbeni vidik delovnih razmerij

"Kakor kaže, bo v novem zakonu o delovnih razmerjih poudarek na pogodbenem odnosu med delodajalcem in delavcem. Menim, da je to dobro, vendar samo, če bo temu, kakor rečeno, prilagojena tudi preostala zakonodaja. Vemo, da danes pri nas ni finančne discipline in da pogodbe kaj malo veljajo, saj morajo v primeru spora

pogodbene stranke uveljavljati svoje pravice na sodišču, kjer postopki trajajo izjemno dolgo. Kako bodo delavci v takšnih razmerah lahko zavarovali pravice, ki izhajajo iz pogodbe? Če ne bomo nič spremenili na področju finančne discipline in pravne varnosti delavcev, potem lahko takšno zakonsko določilo privede do masovnega šikaniranja in izsiljevanja delavcev z delodajalske strani, saj delavci ne bodo imeli zakonitega sredstva, da bi se hitro in učinkovito postavili po robu kršiteljem svojih temeljnih pravic."

Vekoslava Krašovec prav tako opozarja, da naj bi bilo po no-

vem pogodbo o delu veliko lažje enostransko prekiniti, bodisi za delodajalca ali delavca. Delodajalec bi delavcu lahko odpovedal pogodbo zaradi poslovnih, osebnih ali krivdnih razlogov. Tudi odpuščenje delavcev naj bi bilo poenostavljeno. Zagotovo bi bilo treba temu prilagoditi tudi zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti.

"Če delodajalec delavcem ne bi izplačeval plač, bi lahko delavci prekinili pogodbo o zaposlitvi, hkrati pa se obrnili na jamstveni sklad. Pri nas se lahko kaj hitro zgodi - govorim na podlagi dosedanje zakonodajne aktivnosti - da bo novi zakon o delovnih razmerjih začel veljati prej, preden bo sprejet zakon o jamstvenem skladu. Vsekakor pa lahko liberalnejša politika na tem področju hitro povzroči tudi znatno povečanje števila brezposelnih."

Razprava in dialog med socialnimi partnerji

O tem, kaj vse naj bi vsebovala pogodba o zaposlitvi, so mnenja deljena. Krašovec meni, da bi bilo v sedanjih razmerah skoraj nujno, da bi v pogodbi bile čim bolj podrobno našteje vse pravice delavcev. "Če bi bile pravice navedene zelo ohlapno, bi jih delavci zelo težko uveljavljali po sodni poti, vsaj dokler še nimamo zakona o kolektivnih pogodbah. Bolj kot bo pogodba konkretna in bolj kot bo natančno določala pravice delavcev, večja bo njihova socialna varnost - vsaj dokler vsi delovnopравни predpisi niso zaokroženi," je prepričana Vekoslava Krašovec.

Sicer pa Vekoslava Krašovec meni, da bi k razpravi o novem zakonu o delovnih razmerjih, o katerem sedaj razpravljajo zlasti v strokovnih krogih, veljalo pritegniti tudi sindikate. "Kot socialni partner bi morali biti po mojem mnenju vsi sindikati tudi čisto uradno povabljeni k razpravi, saj gre za vprašanja in rešitve, ki so še kako povezane s socialnimi partnerstvom v družbi," pravi Vekoslava Krašovec.

Tomaž Kšela

»Ganljiva skrb za denacionalizacijske upravičence«

V 5. številki vašega časopisa z dne 13. 1. 1997 ste objavili članek z naslovom Ganljiva skrb za denacionalizacijske upravičence, podpisani s kriticami K. T.

Članek se nanaša na poslovno enoto Metalke Trgovine, locirano na Topniški ulici v Ljubljani in v celoti temelji na neresničnih podatkih.

Resnica je namreč, da so objekti na lokaciji ob Topniški ulici res v denacionalizacijskem postopku (vodita se celo dva, eden pred Izpostavo Ljubljana Center, drugi pa pred Izpostavo Ljubljana Bežigrad, Upravne enote Ljubljana), vendar postopki še niso končani in ima nad objekti, ki so predmet posmeha v vašem članku, razpo-

lagalno pravico še vedno Metalke Trgovine. Zakon o denacionalizaciji nam izrecno odreja, da smo dolžni za te objekte skrbeti kot dobri gospodarji. Dejstvo je tudi, da je v letošnji zimi na strehi enega od objektov prišlo do poškodbe in je zamakala in je bila zaradi zaščite trgovskega blaga v objektu potrebna popravila. Poslovodja je za navedeno popravilo imel odobritev in nalog vodstva družbe. V članku omenjena »lastnica« ni nikakršna lastnica, saj se v denacionalizacijskih postopkih pojavlja pet upravičencev, še manj pa od Metalke Trgovine dobiva 17.000 mark mesečno, kajti postopki niso končani in tudi nobena najemna pogodba ni bila sklenjena.

Pisec članka, v katerem ne drži nobena navedba razen dejstva, da je bila streha na objektu popravljena, bi se lahko korajžno podpisal s polnim imenom, še posebej, ker v zadnjem odstavku članka, ki je mimogrede več kot žaljiv in daleč od kakršne koli novinarske etike, napoveduje nove prispevke.

Nedvomno je dolžnost časopisa, da pred objavo preveri resničnost navedb v članku.

Vinko Krizmanič, Metalke Trgovine

NAROČILNICA

Naročamo izvod(ov) Delavske enotnosti. Časopis pošiljajte na naslov:

Plačnik teh izvodov je:

Naročnino bomo plačevali vsake tri mesece. Posamezna številka stane 150 tolarjev.

Za naročnika:

Delavska enotnost

je bila ustanovljena 20. novembra 1942 in je glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije
Izdaja Svet ZSSS, Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana • Za izdajatelja Rajko Lesjak, tel. 310-760 • V.d. odgovornega urednika Franček Kavčič, tel. 13-16-163 • Naročnina 13-10-033, int. 272 • Posamezna številka stane 150 tolarjev • Žiro račun 50101-678-47511 • Tisk: Dnevnik, Ljubljana, Kopitarjeva 6

Obvestilo bralcem in sodelavcem

Prosimo Vas, da vso pošto, naslovljeno na Delavska enotnost, pošiljate na njen novi naslov: Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, Delavska enotnost, Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana, poštni predal 97.

Uredništvo

Obisk predsednika IGM Bavarske v Etiju Elektroelementu

Brane Medija pozdravlja goste v Etijevi predstavniški sobi

NEMŠKI KOVINARJI ŽELIJO DELAVCE ORGANIZIRATI TUDI NA EVROPSKI RAVNI

srednjeevropskih podjetij, ki so jih pokupili zahodni kapitalisti. Tam so namreč plače veliko nižje kot pri nas. Zaradi tega bo Eti proizvodnjo keramike verjetno nekoliko zmanjšal, kar bo nadoknadil z zahtevnejšimi izdelki. Smerkolj je prepričan, da se Eti mora globalizirati. To pomeni, da se mora povezati s kako grupacijo. V poštev prideta zlasti Siemens in Lindner. V takšni povezavi bi se lahko specializiral in postal največji proizvajalec nekaterih proizvodov. Prek grupacije bi bil še konkurenčnejši. Povezanost v grupacijo bi Etiju

omogočila večjo rast proizvodnje in večji tržni delež.

Iz časopisov pa so izvedeli, da Siemens investira v tovarno na Kitajskem, zato ne vedo, kaj pravzaprav namerava. Ko so njegove predstavnike vprašali, kaj ta investicija pomeni, so jim povedali, da bodo v tovarni na Kitajskem delali le za daljnovzhodno tržišče.

Werner Neugebauer je k temu dodal, da Siemens prodaja svoja manjša podjetja. Za gospodinjstva sploh več ne bo delal, dobavljal bo le velikim podjetjem.

Gost iz Nemčije se je zanimal tudi za možnost povečanja pro-

daje Etijevih izdelkov za obnovo Bosne. Smerkolj je povedal, da imajo zaradi znanstev in konkurenčnih izdelkov možnosti za povečanje prodaje. Ker pa je prebivalstvo tam brez denarja, bodo tam več prodala zlasti podjetja iz držav, ki bodo obnovo kreditirala.

Kot je povedal Brane Medija, je od 1200 zaposlenih kar 1000 včlanjenih v Skei. To je po njegovem mnenju dokaz, da ga zaposleni potrebujejo. Uveljavil se je tudi zaradi apolitičnosti. Ko je Medija pred štirimi leti prevzel predsednikovanje, so sprejeli geslo: **zadovoljni ljudje –**

uspešna firma. Ker je to geslo sprejelo tudi vodstvo podjetja, se je potrdilo. Skei ne deluje le kot sindikat, ampak organizira tudi notranje lastnike. Medija je prepričan, da večinsko notranje lastništvo ugodno vpliva na poslovne rezultate.

V svetu delavcev, ki ima 13 članov, je kar 12 članov Skei, tudi v nadzornem svetu imajo polovico članov. Pri delu v nadzornem svetu jim pomaga tudi Franci Križanič, zunanji predstavnik zaposlenih.

Predsednik sveta delavcev Danilo Hudomalj je najprej povedal, da je imel ta organ kar precej porodnih krčev. Številni delavci še zdaj ne vedo, da svet ne odloča o plačah. Z upravo pa je svet podpisal participacijski sporazum, ki se še ne uresničuje v celoti,

malj povedal, da imata sindikat in svet delavcev k sreči enake poglede na večino vprašanj. Delovanje sveta pa olajšuje tudi razumevanje uprave, zaradi česar niso še nikoli potrebovali arbitraže.

Artur Horwedel je opozoril, da veliki koncerni, kot je Siemens, vedo, da je Slovenija pred vrati Evrope. Veliko razmišljajo tudi o tem, kje naj organizirajo proizvodnjo. Zaradi tega si IGM Metall prizadeva za organiziranje svetov delavcev na evropski ravni. Predstavnike Skei je vprašal, ali je naša država pripravljena na oblikovanje teh svetov. Albert Vodovnik mu je odgovoril, da je v Skei več kot 80 odstotkov zaposlenih v kovinski in elektroindustriji. Zato ni bojazni, da v svetu na evropski ravni Skei ne bi »spravil« svojih zaupnikov.

Za vzorno organizirano proizvodnjo so gostje pokazali veliko zanimanje

vendar ne zaradi nasprotovanja uprave. Ker svet ne more delati vsega v celotni sestavi, so ustanovili tri odbore. Prav zdaj se pripravljajo na seminar o učinkovitemu upravljanju, ki ga organizira Zveza svobodnih sindikatov Slovenije.

Na Neugebauerjevo vprašanje, ali je svet delavcev nekakšen tujek v našem sistemu, je Hudo-

Horwedel je še povedal, da se premeščanje proizvodnje iz Nemčije v druge dežele preveč politizira. Nemci investirajo v bivše socialistične države le pet odstotkov kapitala, kar 84 odstotkov pa v razvite industrijske dežele. Težji problemi so le v nekaterih dejavnostih, kjer so domačo proizvodnjo skorajda ukinili.

Franček Kavčič

ČEDALJE VEČ ČLANOV SE NA SINDIKAT ZATEKA PO PRAVNO IN SOLIDARNOSTNO POMOČ

V Mariboru je bila konec minulega tedna seja sveta območne organizacije Zveze svobodnih sindikatov Slovenije za Podravje, na kateri so med drugim obravnavali in sprejeli poročilo o delu službe pravne pomoči pri tej območni organizaciji za lansko leto.

V letu 1996 je ta služba pravne pomoči sprejela 765 članov, ki so potrebovali pravno pomoč. Leta 1995 se je k njej zateklo po pomoč 986 članov, leta 1994 1.061 članov, leta 1993 pa 963 članov ali novih strank.

V stečajnih postopkih je podravska služba pravne pomoči začela na novo zastopati 13.583 članov. Na seji so spregovorili tudi o problemih, ki spremljajo službo pravne pomoči. Med drugim so poudarili, da se številni spornih primerov iz leta v leto povečuje, na sodiščih pa se spori iz različnih vzrokov rešujejo zelo počasi. Zato se povečuje skupno število nerešenih sporov oziroma odprtih zadev. Tudi stečajni postopki, v katerih služba pravne pomoči zastopa večje število delavcev, trajajo zelo dolgo.

Velika večina sporov, okrog devetdeset odstotkov, je takšne narave, da se morajo v njihovo razreševanje vključiti tudi ekonomski strokovnjaki, saj je treba za prizadete delavce izračunati višino premalo izplačanih plač ter višino neizplačanih regresov, odpravnin in drugih terjatev. Poleg tega se morajo v reševanje sporov pogosto vključevati tudi sekretarji območnih odborov. Zato, so povedali na seji, spori članov sedaj najbolj obremenjujejo delovno skupnost območne organizacije ZSSS za Podravje.

Konec lanskega leta je ta služba pravne pomoči zastopala v individualnih sporih 2.795 članov, v skupinskih sporih 1.337 članov, v stečajnih postopkih, prisilnih poravnah in likvidacijah pa 23.982 članov.

Skupno je tako območna organizacija ZSSS za Podravje lani pra-

vno pomagala 28.144 članom izmed vključenih 71.021 članov ali 39,5 odstotka izmed vseh.

Največ individualnih sporov je povezanih s prikrajšanjem delavcev pri plači (641 primer), z nepravilnim ugotavljanjem trajno presežnih delavcev (555 primerov), z nezakonitim prenehanjem delovnega razmerja (288 primerov), z neizplačanimi odpravninami (240 primerov), z disciplinskimi postopki (149 primerov), veliko pa je tudi sporov zaradi nezakonitih prerazporeditev, neizplačanih regresov, poškodb pri delu, izplačila odškodnin, plačila inovacij, stanovanjskih zadel in podobno.

Med skupinskimi spisi prevladujejo spori zaradi neizplačanih regresov za letni dopust in zaradi premalo izplačanih ali neizplačanih plač ter zaradi nepravilnih postopkov pri ugotavljanju trajno presežnih delavcev.

Služba pravne pomoči v Podravju je ob koncu lanskega leta zastopala delavce v 102 stečajnih postopkih, prisilnih poravnah in likvidacijah. Mnogi stečajni postopki trajajo že od leta 1991.

Člani sveta območne organizacije so z zaskrbljenostjo ugotovili, da zaradi velikega povečanja sporov naraščajo tudi stroški službe pravne pomoči. V lanskem letu so samo za delovanje te službe brez sodnih taks v območni organizaciji namenili blizu 23 milijonov tolarjev. Res pa je, da je zagotavljanje pravne pomoči poleg solidarnostne pomoči izgubilo delo, ker so postali trajno presežni delavci, 40 odstotkov pa jih je ostalo brez zaposlitve v stečajnih postopkih.

Zanimiv je podatek, da je povprečna starost prosilcev 45 let, da je med njimi večina žensk in da je več kot 50 odstotkov prosilcev solidarnostne pomoči izgubilo delo, ker so postali trajno presežni delavci, 40 odstotkov pa jih je ostalo brez zaposlitve v stečajnih postopkih.

T. K.

Za štiri milijone solidarnostnih pomoči

Člani sveta območne organizacije ZSSS za Podravje so obravnavali tudi poročilo o lanskoletnem delu sklada za solidarnostne pomoči. Ugotovili so, da so iz sklada, v katerem se zbirajo trije odstotki članarine območne organizacije, za solidarnostne pomoči namenili blizu štiri milijone tolarjev. Tako je posebna komisija, ki se sestaja mesečno, dodelila materialno pomoč 322 članicam in članom, 61 vlog pa zaradi pomanjkanja denarnih sredstev ni mogla ugodno rešiti. Brezposelnim delavcem je komisija odobrila skupaj okoli 1,6 milijona tolarjev solidarnostne pomoči. Prav tako je 500 socialno ogroženim delavskim družinam razdelila 30-kilogramske prehranske pakete, ki jih je sklad pridobil od Rdečega križa in Binkoštnih cerkve. Poleg tega je komisija pomagala socialno ogroženim članom z obleko in obutvijo, razdelila pa jim je tudi 450 kilogramov pralnega praška, ki ga je skladu podarilo podjetje Henkel Zlatorog.

Prehranski paketi za socialno najbolj ogrožene

In memoriam Emil Jančar

Življenje je prepleteno z mnogimi prijetnimi in manj prijetnimi dožitvi in spoznanji, mnoga pa se zgodijo mimo naše volje. Da človek zmore tudi več, kot bi si zvestino upal verjeti, je ob upanjih,

hotenj, ciljih in soljudih, ki so vsakemu nepogrešljiva opora v življenju, še nekaj, kar se skriva v zapisu usode; in tu nekje se zgodi, da prestopimo prag večnosti. Pot življenja slehernega je odvisna in neločljivo povezana z ljudmi in okoljem, ki si ga običajno ni mogoče izbrati, ampak nam je nekako dano. In takšna je tudi življenjska zgodba Emila Jančarja, ki je 24. februarja 1997, v 57. letu, sklenil svojo življenjsko pot.

Tudi če bi bila bolezen, ki mu je vzela življenje, njegovo edino trpljenje, bi bilo to preveč za več življenj, ne le za eno samo.

Na njegovi kratki, vendar v mnogočem uspešni in ustvarjalni življenjski poti, ko bi lahko še živel in ustvarjal, in moral bi še živeti, ostajajo sledovi njegovega dela neizbrisni. Razpoznavno ostaja njegovo večletno delo v Sindikatu obrtnih delavcev Slovenije, Območnem skladu za izobraževanje delavcev pri obrtnikih Žalec, pri zagotavljanju in uveljavljanju časopisa Delavec v obrti in na mnogih drugih področjih.

Vsem njegovim sodelavcem in prijateljem bo ostalo v spominu veliko lepega, še toliko bolj pa ga bodo pogrešali tisti delavci v obrti, ki jim je pomagal reševati življenjske stiske. Največja praznina in bolečina pa ostaja njegovi družini ob nenadomestljivi izgubi moža in očeta. Poleg vsega lepega, ki bo ostalo nepozabno tudi zame, pa mi bo kot Slovenjgoričanu ostala v žlahtnem spominu njegova tankočutnost in veselje do vinogradništva.

Vsem, ki ste z njim sodelovali in ga boste pogrešali, še posebej pa njegovim najbližjim želim, da bi bila prijetnost spomina na našega Emila močnejša od bolečine slovesa.

Martin Muršič

Tomaz Kšela

ZSSS se pripravlja na pogajanja o socialnem sporazumu

Sindikate čaka zdaj, ko so se politične razmere v državi z izvolitvijo nove vlade uredile, zelo resno delo pri pripravi socialnega sporazuma. Da bi povečalo učinkovitost svojega dela, je vodstvo ZSSS prosilo ekonomista dr. Francija Križaniča z Ekonomskega inštituta Pravne Fakultete v Ljubljani (imenovanega tudi Bajtov inštitut), naj jim predstavi svoje videnje gospodarskega in socialnega razvoja v tem letu, opozori na nekatere probleme in dileme ter svobodnim sindikatom predlaga ustrezne korake. Tako bi ti lažje oblikovali svoja izhodišča v pogajanjih s socialnimi partnerji in tudi z delodajalci v iskanju nove vsebine kolektivnih pogodb. Pogovora vodstva ZSSS z dr. Križaničem, bil je v ponedeljek, so se udeležili tudi sekretarji sindikatov dejavnosti.

Viri inflacije

Križanič je za ogrevanje naštel najpomembnejše podatke o gospodarskih gibanjih. Več let imamo eno hitrejših gospodarskih rasti v Evropi, domači produkt je bil lani za 16% večji kot leta 1992 in bo v nekaj letih dosegel tistega pred začetkom krize. Še hitreje rastejo plače na zaposlenega in standard. Razveseljivo je, da delež mase plač in tudi vseh drugih prejemkov v domačem proizvodu stalno pada. Masa plač od leta 1993 naprej raste realno počasneje kot domači produkt. **Leta 1993 so plače obsegale 60% domačega produkta, lani pa le 57%. Inflacijski pritiski se torej tukaj ne rojevajo.** Cene se ves čas umirjajo, inflacija pa je še znatna, lani je bila v povprečju 9,7-odstotna. Inflacija nastaja iz enega samega vzroka, zato, ker jo imamo vgrajeno v gospodarski sistem. Prenaša se zaradi mehanizma indeksacije, vgrajenega v sistem pri plačah, kreditnih in investicijskih poslih. Med ugodne pojave sodi tudi začetek upadanja števila brezposelnih.

Visoka vrednost tolarja je imela poleg dobre tudi slabo stran. Posledica njegove krepitve v zadnjih petih letih, v tem času se je glede na tuje valute njegova vrednost povečala za 31 odstotkov, je slabšanje plačilne oziroma zunanjetrgovinske bilance. Leta 1994 smo imeli še 540 milijonov dolarjev presežka, leto kasneje pa je bil že primanjkljaj. **Primanjkljaj pomeni, da uvažamo brezposelnost. Imamo sicer višji standard, vendar na račun manj dela, posledica pa je hitro upadanje števila zaposlenih v industriji. Lani se je zaposlenost v realnem sektorju zmanjšala za šest odstotkov.**

Zaposlenost se zmanjšuje v menjalnih dejavnostih, povečuje pa v tistih, ki so pred konkurenco zaprte (obrt, finance, poslovne storitve itd.). Skupni učinek je bil znižanje zaposlenosti za 1,6 odstotka. Med brezposelnimi se krepi delež težje zaposljivih in tako imenovanih kvalificiranih delavcev iz poklicev, ki imajo ceno predvsem v industriji. Ti so najbolj prizadeti. Nekvalificirani se lahko zaposlijo v storitvenem sektorju in tudi ljudje z visoko ter srednjo izobrazbo zmanjšujejo svoj delež med brezposelnimi. Ti se laže preusmerjajo v finance, poslovne storitve in javno upravo. Kriza zaposlenosti se zadnje obdobje ni zaostrovala v Prekmurju in Mariboru, po številu zaposlenih oseb sodeč, pa se je najbolj povečala v Celju, Sevnici in Velenju. Število brezposelnih najbolj najbolj upada v Kopru, Novi Gorici in Ljubljani.

Zaupanje v Slovenijo se krepi

Zaupanje v slovensko gospodarstvo se je v zahodnih finančnih trgih okrepilo. Na to je vplival pridružitveni sporazum z Evropsko unijo in urejanje odnosov z republikami nekdanje Jugoslavije, pa tudi sorazmerno zelo ugodni makroekonomske rezultati (rast produktivnosti, rast GDP, umirjanje inflacije, relativno visoke devizne rezerve). **Tuji investitorji so začeli z zanimanjem gledati na Slovenijo, saj pričakujejo, da bodo delnice slovenskih podjetij rasle, ker so bile med privatizacijo razdeljene pod ceno.** Tuji strokovnjaki na primer menijo, da bodo Leko-ve delnice poskočile na vrednost 42.000 tolarjev, zdaj pa je ta okoli 24.000 tolarjev. Skratka, velik interes je, da bi tuj kapital prišel v Slovenijo. Če bi bil pretok kapitala sproščen, bi se njegova cena oblikovala kot v Evropi, obrestna mera bi padla na normalno višino dveh do treh odstotkov. To bi bilo ugodno za gospodarsko dejavnost, povečale bi se možnosti zaposlovanja in odpiranja novih delovnih mest.

PLAČE NE SPODBUJAJO INFLACIJE

Problem pa je način obračunavanja plač in obresti — indeksacija. Priliv kapitala bi še preden bi prišel na trg, spodbudil visok tečaj tolarja. Konkurenčnost slovenskega gospodarstva bi padla. Kljub temu bi bilo treba sprostiti gibanje kapitala in prenehati indeksirati ter na normalen način oblikovati tečaj tolarja na deviznem trgu — z vezavo na marko. Proučiti pa bi bilo treba tveganje zaradi izgube monetarne suverenosti.

Spremembe v obračunavanju deviznega tečaja, obresti in plač so torej nujne, vendar Križanič ni prepričan, ali bo vlada v to zares ugriznila. Morda bodo ljudje na oblasti probleme videli drugje. Križanič bi te spremembe podprl, ker bi z njimi dosegli višji standard, več delovnih mest, bolj urejene razmere.

Plače in zaposlenost

Eden od vzrokov za padanje zaposlenosti poleg krčenja povpraševanja in zmanjševanja obsega industrije je sorazmerno visoka rast plač. **V tranziciji se pojavlja tako imenovani Wardov učinek, zniževanje zaposlenosti, da bi si preostali zaposleni razdelili višje plače. To je neke vrste restrukturiranje, ki pa ne poveča konkurenčnosti, ne poveča obsega dejavnosti, ne povzroči novega zaposlovanja.** Njegov namen je dezinvestiranje, da se iz podjetja potegne kapital, pri čemer profitira skupina, ki se potem ponovno plasira preko individualnih pogodb.

Če bi hoteli vplivati na izboljšanje poslovanja preko gibanja plač, potem bi morali uravnati plačevanja po individualnih pogodbah, kar bi bilo izvedljivo zlasti, če bi se povečal ponder za premije, ki jo ti vodstveni kadri dobijo za poslovne rezultate. Križanič je opozoril na mnenje Veljka Boleta, našega najbolj priznanega makroekonomskega analitika, ki je zapisal, naj bi vodilni delavci plačo imeli magari po kolektivni pogodbi, vse, kar imajo po individualni pogodbi, pa naj dobijo kot premijo. To bi se lahko izpostavilo v pogajanjih o socialnem paktu.

Druga možnost je enoten nadzor nad rastjo izplačil, z omejitvijo izplačevanja najvišjih plač.

Vpliv deindeksacije na plače

Dušana Semoliča je zanimalo, kako indeksacija in deindeksacija vplivata na najnižje kategorije plač. Opozoril je tudi na znano rast števila zaposlenih po individualnih pogodbah, katerih število je v zadnjih dveh letih naraslo z 10.000 na 14.000.

Križanič meni, da bi z deindeksacijo pridobili vsi, če bi bila optimalno izvedena. Imeli bi višji standard, več delovnih mest ter večje profite. V sedanjih razmerah, ko inflacija nima monetarnih vzrokov (okrepiti bo treba cene energentov, vendar ni nujno, da bi se zato povečala inflacija na vsej cenovni črti), indeksacija ni smotrna. Smotrno je tvegati z deindeksacijo. Vprašanje pa je, ali bo deindeksacija korektno izpeljana. **Franci Križanič** nosilec gospodar-

ske politike, zlasti predsedniku vlade, glede tega zaupa. Če bi na primer finančni minister želel nadaljevati indeksacijo obresti, omejevanje pretoka kapitala, tečajno politiko, ki obeta realno krepitev tolarja, potem bi deindeksacija plač vsaj najnižje sloje prizadela. Inflacija bi se namreč nadaljevala, ker bi podjetja morala povečevati cene, če bi hotela financirati proizvodnjo in vračati posojila (obresti!), pa revalorizirati kapital itd.

Če vse deindeksiramo in se cene kljub temu povečajo za več kot 10 odstotkov, bi morali najnižje plače takoj indeksirati. Pri tem bi se spremenile relativne plače, vendar bi ta problem kasneje lažje reševali. Nekvalificiran delavec bi v tem primeru kmalu dobival plačo kot denimo sladničnik, vendar bi to reševali v naslednjem koraku.

Drago Ščrnjavič je pripomnil, da je bila indeksacija v javnem sektorju izvedena nekorrektno. **Plače po kolektivni pogodbi za negospodarstvo so zastajale za inflacijo, plače funkcionarjev, izvršne in sodne veje oblasti pa so rasle skladno z njo.** Indeksacija pomeni za delavce in sindikate zaščito realnih plač.

Varovalke realne ravni plač

Braneta Mišič je zanimalo, kako bi se izognili indeksaciji, obenem pa zaščitili realno raven plač. V Nemčiji upoštevajo pri določanju rasti plač le del ocenjene raven inflacije ter del predvidene rasti domačega proizvoda; morebitni razkorak pa poračunajo ob koncu leta. Križanič je menil, da bi morali sindikati vnaprej določiti ustrezne varovalke realne ravni plač. Deindeksacija bi že lahko bila učinkovita varovalka. Vendar bi morala biti uporabljena na vseh področjih, ne le pri plačah. Lahko bi za rast oziroma stagnacijo najnižjih plač določili nižji prag dopustnosti rasti inflacije, za poprečne in nadpoprečne plače pa višjega.

Mišič pa je tudi opozoril na močan vpliv davčne politike na življenjsko raven: ob bodoči enotni 20-odstotni stopnji davka na dodano

vrednost bodo ljudje z nizkimi prejemki sorazmerno večji delež prejemkov namenjali za davke. Kako bi bilo moč zaščititi ljudi z nizkimi plačami pred tem vplivom? Tu bo treba poiskati kako pametno politiko. Najnižje plače morajo biti trdno zasidrane in varne pred inflacijo, je menil, individualne plače pa naj bodo interno pravične, navzven pa konkurenčne. Vselej in vedno pa morajo biti vezane na dobiček.

Ladislav Rožič ima občutek, da sindikat premalo stori za delavce z najnižjimi plačami. V Nemčiji so najenostavnejša dela dobro plačana, pri nas pa zelo slabo in ljudje bodo šli raje med nezaposlene. Za to bi se morali boriti, vendar v sindikatih na to kar pozabljamo.

Semolič je Rožiču pritegnil, češ da je to za sindikate v tem letu izziv. Izogniti se bo treba rešitev, v katerih bi krajši konec potegnili ti delavci.

Franjo Kršnik je menil, da ni vse v indeksih, ampak je za marsikaj kriv način obračunov plač. Imamo skoraj toliko sistemov, kolikor je velikih podjetij oziroma firm, ki za nekoga obračunavajo plače. V dejavnosti se niso uspeli dogovoriti, da bi za kolektivno pogodbo panoge stal poenoten sistem obračuna plač, da bi te lahko primerjali s kolektivno pogodbo in ugotavljali, ali so v skladu z njo.

Deindeksacija in ugled sindikatov

Tujci, ki so doslej prihajali v podjetja, so upoštevali obstoječi sistem plač. Če pa bodo delodajalci v pogajanjih o kolektivnih pogodbah uspeli uveljaviti svoje predloge, bodo tuji vlagatelji samo veseli, saj bodo imeli dobiček že zaradi razmer, kakršne bodo vladale, in ne šele od vloženega kapitala.

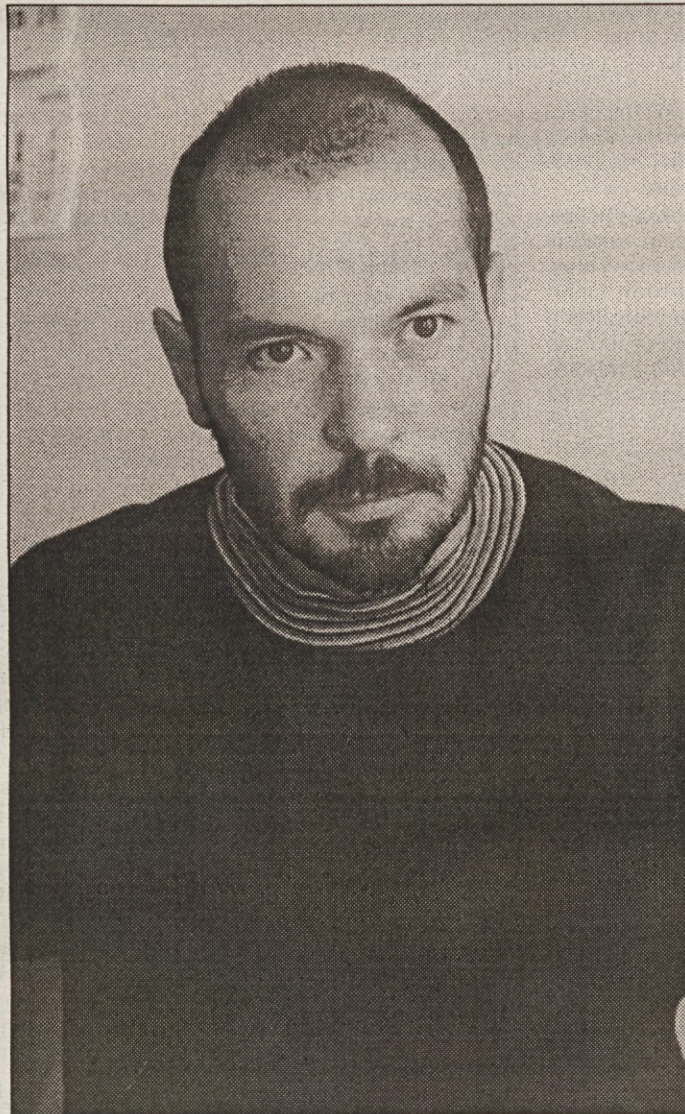
Kršnika je tudi zanimalo, kako Križanič kako ocenjuje raven njihove pogajalske funkcije.

Franci Križanič meni, da morajo sindikati pač oceniti, ali bo učinek deindeksacije zanje pozitiven. Če bi podjetniki imeli zaradi deindeksacije visoke profite, ker bi povečali cene, plače pa bi bile zadrževane, bi se sindikati osmešili. Zato so potrebne varovalke: če se inflacija poveča nad določeno raven, je treba vsem dvigniti plače. O tem, ali gre zaupati, zlasti državi, se morajo sindikati odločiti pred načrtovanimi pogovori s politiki in vladnimi funkcionarji. Razmisliti morajo o varovalkah, od katerih ne bi odstopili. V uspešnih panogah, kot je kemija, se da obdržati panožne KP in zaposlenim zagotoviti višji nivo plač. Panožne kolektivne pogodbe je treba obdržati. Križanič meni, da se je pogajalski položaj sindikatov z odpovedjo SKP okrepil, zbornici pa je ugled zaradi tega koraka padel. Kapital potrebuje stabilno okolje, GZ pa zdaj slovi kot povzročitelj težav.

Nevaren variabilni del plače

Sandi Bartol je dejal, da se bo treba opredeliti, kakšno plačno politiko bi sindikati zagovarjali. Pri tem je kritiziral Društvo za vrednotenje dela, ki da zagovarja znižanje cene dela na kakih 40 do 45 odstotkov sedanje vrednosti. Razliko naj bi delavci dobivali iz variabilnega dela plače. Bartol opozarja, da je to zelo nevarna zamisel, saj ni zagotovljeno, da bodo delodajalci variabilni del, temelječ na delovni in poslovni uspešnosti, sploh izplačevali. Zato bi morali v sindikatih izposlovati višje izhodiščne plače. Strokovno bi bilo treba opredeliti osnovno ceno dela po posameznih tarifnih razredih in politiko variabilnega dela plače. Delodajalcem in upravam ni mogoče dovoliti, da si sami jemljejo pravico postavljati normative za plače in za variabilni del. Nekateri elementi cene dela, kot so funkcionalna znanja, težki pogoji dela, gospodarnost, umeščajo kar v variabilni del plače, čeprav sodijo v osnovno ceno dela.

Franci Križanič je za konec poudaril: »To, o čemer smo se pogovarjali, je osnova, te pa ni mogoče zniževati. Če v kakem podjetju zmorejo, pa naj izplačajo več, kot najmanj določa kolektivna pogodba.«

Franci Križanič: Masa plač v domačem proizvodu v zadnjih letih stalno pada. Leta 1993 so plače obsegale 60 odstotkov v družbenem proizvodu, lani pa le še 57. Plače torej ne pritiskajo na inflacijo.

Obvezno zdravstveno zavarovanje

Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije v zadnjem letu ugotavlja vedno več nepravilnosti oziroma hujših kršitev na področju zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja. Pogovori in pisna opozorila izvajalcem zdravstvenih storitev ne zaležejo. Zavod ugotavlja, da se nezadovoljstvo zavarovanih oseb povečuje. Potem ko se minister za zdravstvo v preteklih letih ni nikoli odzval na opozorila o pritožbah zavarovancev obveznega zdravstvenega zavarovanja na primer v zvezi s samoplačniškimi ambulantami, Zavod skuša vplivati na nepravilnosti z natančneje in odločneje zastavljenim nadzorom. Zavod je po zakonu zavezan poskrbeti, da zavarovane osebe uveljavijo zdravstvene storitve v skladu s predpisi. V februarju letos je zato generalni direktor Zavoda Franc Košir podpisal nova navodila za izvajanje nadzora. Zavod bo o novih navodilih za nadzor izvajalce zdravstvenih storitev obvestil pisмено, javnost pa s posebnimi javnimi obvestili. Vsebinsko teh navodil v Delavski enotnosti objavljamo s soglasjem Franca Koširja.

NAŠE PRAVICE PRI ZDRAVNIKU

Zavod ima sklenjeno pogodbo o izvajanju zdravstvenih storitev z vsemi izvajalci, ki opravljajo javno službo. Zato je Zavod sklenil v okviru svojih pooblastil povečati svoj redni in izredni nadzor nad kršenjem pravic zavarovanih oseb. Nadzor zajema medicinsko finančni nadzor in laični nadzor. Zavod ocenjuje, da so trenutno najbolj pereča vprašanja v zvezi z odkrivanjem, spremljanjem, obravnavanjem in izvajanjem nadzora:

- samoplačniških ambulant,
- čakalnih dob,
- in zaračunavanja storitev.

Redni nadzor izvajajo območne enote Zavoda po terminskem planu nadzorov. Izredni nadzor pa določijo direktor območne enote Zavoda za vsak posamezen primer. Direktor območne enote izredni nadzor določijo vedno, kadar se pojavi sum o nepravilnostih pri izvajanju obveznega in prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja.

tudi brez soglasja Ministrstva za zdravstvo. Nastale pa so tudi v dejavnostih, kjer ni bilo po njih nikoli potrebe in čakalnih dob. Zavod bo zato najprej od ministrstva pridobil popolno in sprotno informacijo po dejavnostih o vseh obstoječih in na novo nastalih samoplačniških ambulantah.

In kaj bodo pooblaščenec delavci Zavoda nadzorovali?

Najprej bo Zavod nadzoroval pošiljanje v bolnišnico in laboratorije iz samoplačniških ambulant na račun obveznega zdravstvenega zavarovanja. Gre za **kupovanje vrstnega reda**, za pošiljanje oseb

dpisovanje zdravil, sanitetnega materiala in tehničnih pripomočkov v samoplačniških ambulantah na račun obveznega zavarovanja. Nadzor bo ugotavljal, ali je naročilnico predpisal osebni ali napatni zdravnik.

Zavod bo nadzoroval **časovno ujemanje urnikov** samoplačniških ambulant z urniki po pogodbi z Zavodom. Nadzor bo zajemal tudi opravljanje in zaračunavanje samoplačniških storitev zavarovanim osebam v času urnika in v času dežurstva po pogodbi. **PRI TEJ VRSTI NADZORA BODO PRAV GOTOVO DRAGOCENE IZJAVE**

In kakšni bodo ukrepi Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije?

ZAVOD NAMERAVA INFORMIRATI ZAVAROVANE OSEBE, KAJ POMENI VSTOP V SAMOPLAČNIŠKO AMBULANTO. ZAVAROVANE OSEBE NAJ NE PODPIŠUJEJO IZJAV O SAMOPLAČNIŠTVU V OKVIRU POGODBENOGOVORJENEGA ČASA (URNIKA, OBJAVLJENEGA NA VRATIH AMBULANTE) OZIROMA NAJ NA IZJAVE NAPIŠEJO DATUM IN URO OPRAVLJENIH STORITEV, ČE SO BILE LE-TE OPRAVLJENE V REDNEM URNIKU.

ZAVOD BO ZAVAROVANI OSEBI REFUNDIRAL PLAČILO PRI IZVAJALCU. ZNESEK BO PO UGOTOVITVENEM POSTOPKU ODBIL IZVAJALCU. SLEDI POGODBENA KAZEN.

Zavod bo prav tako izvajalcem odbil neupravičeno zaračunane storitve do obveznega zavarovanja in uveljavil pogodbeno kazeno. Zavod bo obvestil občino, ki je zdravstvenemu izvajalcu podelila koncesijo. Obveščeno pa bo tudi ministrstvo in Zdravniška zbornica. V primeru ponavljanja nepravilnosti bo Zavod z izvajalcem prekinil pogodbo. Pri posameznem hujšem primeru bo sprožil postopek preko tožilstva ali inšpekcijskih služb. Občasno bo o hujših nepravilnostih in uveljavljenih ukrepih obvestil javnost.

Prihodnjic o nadzoru čakalnih dob in zaračunavanja storitev.

Lučka Böhm

OBMOČNE ENOTE ZZZS:	NASLOV:	TELEFON DIREKTORJA OE:
OE Ljubljana	Miklošičeva cesta 24	061 / 172 12 88
OE Maribor	Sodna ulica 15	062 / 226 203
OE Ravne na Koroškem	Ob Suhi 11 b	0602 / 22 461
OE Murska Sobota	Slovenska cesta 48	069 / 31 550
OE Celje	Gregorčičeva ulica 5 a	063 / 481 751
OE Novo mesto	Prešernov trg 7	068 / 321 325
OE Krško	Bohoričeva ulica 9	0608 / 22 275
OE Kranj	Gospodsvetska ulica 12	064 / 211 350
OE Nova Gorica	Ulica Gradnikove brigade 1	065 / 28 334
OE Koper	Martinčev trg 2	066 / 22 463

na preiskave in hospitalizacijo. Zavod bo kontroliral, ali so **napotnice** izstavljene od **osebnega ali napatnega zdravnika**. Račune bo primerjal z vpisi v **čakalnih knjigah**. Zavod bo primerjal imena pacientov v prilogah z imeni zavarovanih oseb v čakalnih knjigah. Pri tem bodo upoštevani primeri **nujnega zdravljenja**.

Zavod bo tudi nadzoroval pre-

VE ZAVAROVANIH OSEB NA OBMOČNIENOTI ZAVODA O ČASU UPORABE ZDRAVSTVENIH STORITEV ter kontrola z urniki in podpisanimi izjavami pri izvajalcih. **NIČ MANJ NE BODO POMEMBNE PRITOŽBE ZAVAROVANIH OSEB ZA OBRACUNAVANJE STORITEV**, opravljenih v samoplačniških ambulantah v breme obveznega zavarovanja.

DIREKTORJI PROTI KRVODAJALCEM

Kot nam je povedal Franci Žaberl, predsednik Skei v Domelu iz Železnikov in za Gorenjsko, podjetniki v zadnjem času resno ogrožajo prostovoljno krvodajalstvo. Na Gorenjskem se je namreč med njimi razširila navada, da krvodajalcem priznavajo le en dan odsotnosti z dela; po zakonu o delovnih razmerjih, ki smo ga prevzeli iz bivše Jugoslavije, pa krvodajalcem pripadajo dva prosta dneva.

Ker je krvodajalstvo v nekaterih podjetjih zelo razširjeno, od tisoč zaposlenih v Domelu

jih vsako leto da kri kar 400, takšno ravnanje zaposlene odvrča od te humanitarne dejavnosti.

Žaberl pa ne krivi le delodajalcev, saj je prepričan, da je za takšen položaj odgovorna tudi državna oblast, ki bi krvodajalstvo že lahko uredila s svojim zakonom.

Dokler država tega ne bo uredila, svojim sindikalnim kolegom predlaga, naj krvodajalskih akcij ne organizirajo več. Prepričan je, da bo to zaleglo.

F. K.

Franci Žaberl

Pokojninska reforma II.

Piše: Lučka Böhm

Dokladno in naložbeno pokojninsko zavarovanje

Prejšnji teden smo v Delavski enotnosti predstavili argumente vlade, zakaj je nujno še letos začeti reformo pokojninskega zavarovanja. Tokrat bralcem želimo pojasniti dva izraza, ki sta ključna za razumevanje izhodišč za reformo: **DOKLADNI** in **NALOŽBENI** način pokojninskega zavarovanja. Prihodnjic bomo na podlagi današnjega prispevka zlahka razložili bistvo reforme.

Najprej se velja vprašati, kaj sploh je pokojninsko zavarovanje. V bistvu je to namensko varčevanje. Prihranki so vezana vloga. Varčujemo danes, ko smo mladi, zdravi in na višku svojih delovnih moči. Varčujemo za čas, ko zaradi starosti ne bomo več zmogli delati z enakim naporom in enakim uspehom. Izognemo se pač lahko vsemu, samo starosti in njenim posledicam ne. V okviru pokojninskega zavarovanja varčujemo za svojo socialno varnost na starost (to je za pokojnino) tako, da vsak mesec zavarovalnici (na primer pokojninskemu zavodu) od svoje bruto plače nakazujemo določen odstotek kot prispevek. Podatke o tem; kolikšen prispevek je bil odtrgan za obvezno pokojninsko zavarovanje, najdemo vsak mesec na obračunskem listu naše plače. Po upokojitvi nas na podlagi teh prihrankov čaka pokojnina, ki je tolikšna, kolikšne prispevke smo vplačevali in kolikor časa je trajalo naše zavarovanje.

Pokojninsko se lahko zavarujemo prostovoljno, zato ker smo dovolj pametni, da znamo misliti za naprej. Še bolj res je tudi to, da nas večina odločitev o sklenitvi takega prostovoljnega zavarovanja odlaša zato, ker ves denar nujno porabimo za sproti. Žal pa starost na koncu vedno pride. Tudi država ve, da je pokojninsko zavarovanje za nas pametna naložba. Zato lahko država z zakonom predpiše, da je pokojninsko zavarovanje obvezno. Takrat to ni več odločitev, ki se ji lahko izognemo.

Cilj vsakega pokojninskega zavarovanja je torej pokojnina kot jamstvo za socialno varnost na starost. Pokojninska zavarovanja pa se delijo na dve vrsti glede na to, kaj delajo z denarjem, ki jim ga zavarovanci nakazujemo. Glede na to poznamo dokladna in naložbena pokojninska zavarovanja. Tako kot nas država lahko prisili, da smo obvezno pokojninsko zavarovani, nam tudi predpiše, ali je naše obvezno pokojninsko zavarovanje dokladnega ali naložbenega tipa.

DOKLADNO zavarovanje je takšno, kakršnega v Sloveniji danes izvaja Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Sam izraz "dokladno" je nov in se prvič pojavlja prav v vladnih izhodiščih za reformo. Je prevod angleškega izraza "pay as you go", ki tistim, ki znajo angleško, na plastičen način ponazarja, za kaj pri tej vrsti zavarovanja gre. Pri dokladnem zavarovanju gre v najčistejši obliki za medgeneracijsko pogodbo, o kateri je bil govor prejšnji teden.

V dokladnem zavarovanju pokojninski zavod denar, ki smo ga zavarovanci v tem mesecu nakazali kot prispevke, še isti mesec izplača upokojencem v obliki pokojnin. Prispevki zavarovancev se torej ne vežejo na banki in se z njimi ne kupuje premoženje. Denar se torej porabi sproti za pokojnine danes upokojenih. Zavarovanci smo voljni vplačevati prispevke zato, ker vemo, da bo država jutri, ko se bomo sami upokojili, prisilila jutrišnje zavarovance, da nakazujejo prispevke, iz katerih se bo jutri napajala naša pokojnina. Vemo torej, da si z današnjimi prispevki plačujemo lastno pokojnino po upokojitvi. Država bo namreč poskrbela, da se bo medgeneracijska pogodba izvajala.

NALOŽBENO zavarovanje drugače ravna z vplačanimi prispevki oziroma denarjem. Prispevkov zavarovancev ne izplačuje upokojencem v obliki pokojnin, ampak jih vlaga v vrednostne papirje ali pa v realne naložbe, ki naj v desetletjih ne bi izgubile na vrednosti. V desetletjih zavarovanja se prispevki debelijo na račun obresti in dobička iz naložb. Po upokojitvi se privarčevani denar, ki je naložen v premoženju, uporabi za nakup anuitete — to je dosmrtno plačevanja pokojnine. V premoženje naloženi prispevki se ob upokojitvi torej znova spremenijo v denar. Tudi v tem primeru je višina pokojnine odvisna od privarčevanih prispevkov in dolžine zavarovalne dobe. Odvisna pa je tudi od dobička oziroma od tega, kako spretno je zavarovalnica denar nalagala. Načelo medgeneracijske pogodbe se pri naložbenem pokojninskem zavarovanju porazgubi. Pokojnina posameznika se namreč napaja neposredno iz lastnih privarčevanih prispevkov in ne iz prispevkov naslednje generacije zavarovancev.

Tako dokladni kot naložbeni način pokojninskega zavarovanja imata pomembne prednosti in in še pomembnejše pomanjkljivosti. O njih več v enem od naslednjih nadaljevanj. Nobene skrivnosti pa ne izdajmo, če povemo, da je bistvo predlagane reforme nadomestitev današnjega dokladnega sistema s kombinacijo dokladnega in naložbenega sistema obveznega pokojninskega zavarovanja.

6. marec 1997

Sindikalna lista

Prvi del

marec 1997

1. Dnevnice	
- cela dnevica (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	3.500,00
- polovična dnevica (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	1.750,00
- znižana dnevica (od 6 do 8 ur)	1.218,00
2. Kilometrini (od 1. 1. 1997 dalje)	25,50
3. Ločeno življenje	51.098,00
4. Prenočišče - Povračilo stroškov prenočevanja do višine zneska po predloženem računu, ki ga odobri delodajalec	
5. Regres za prehrano	12.774,00

Drugi del

V drugem delu objavljamo povprečno plačo za obdobje oktober-december 96 kot osnovno za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečna plača v preteklih treh mesecih v gospodarstvu Slovenije znaša 81.573 SIT.

1. Jubilejne nagrade

- za 10 let	40.786,00
- za 20 let	61.180,00
- za 30 let	81.573,00

2. Nagrada ob upokojitvi

244.719,00

3. Solidarnostne pomoči

81.573,00

Vir: Zavod RS za statistiko

Strokovna služba ZSSS

Opomba:

Objavljena višina nagrade ob upokojitvi je rezultat kolektivnega pogajanja. Sprejeta sprememba uredbe Vlade RS o stroških, ki se priznavajo kot odhodek (Ur. l. RS, št. 7795), pa omogoča to nagrado do višine treh bruto plač v gospodarstvu RS.

Dopolnilni podatki

V skladu z zakonom o izvajanju socialnega sporazuma za leto 1996 (Ur. l. RS, št. 34/96) v sindikalni listi objavljamo podatke, potrebne za izvajanje sporazuma:

1. Minimalna plača za mesec januar, februar in marec 1997

55.942 SIT

2. Regres za letni dopust je v uspešnih podjetjih možno izplačati do višine povprečne plače v gospodarstvu za zadnje 3 mesece v bruto znesku; povprečna plača v bruto znesku za obdobje oktober-december 96 znaša

124.915 SIT

Strokovna služba ZSSS

KAJ DELAJO

V republiških odborih

Sindikat obrtnih delavcev

Nove ugodnosti za člane

Osemnajsta seja republiškega odbora Sindikata obrtnih delavcev Slovenije je bila predvsem informativna, saj so člani poslušali kar tri informacije. Gregor Miklič, vodja pravne službe pri ZSSS, jih je obvestil o dosedanjem poteku pogajanj o splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo. Sekretar ZSSS Rajko Lesjak je članom ROS pripovedoval o aktivnostih v zvezi s pripravo pravilnika o financiranju in finančno-materialnem poslovanju ZSSS ter o dogovorih

Republiški odbor Sindikata obrtnih delavcev Slovenije se je tokrat predvsem informiral o nekaterih dejavnosti ZSSS, potrdil pa tudi izbor dveh novih članov in ponovil kandidature Jožeta Kocmana za dodelitev Plakete Svobodnih sindikatov Slovenije. Tradicionalno srečanje delavcev v obrti bo tokrat 13. septembra v Celju na mednarodnem sejmu obrti.

o sklenitvi skupinskega prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja. ROS je verificiral tudi izvolitev dveh novih članov zaradi zamenjav; iz Pomurja je nova članica Irena Ducman iz Murske Sobote, z Dolenjske pa Alojz Plantan. Za kandidata za dodelitev plakete Svobodnih sindikatov Slovenije pa je izbral svojega dolgoletnega člana in svojčas tudi predsednika ROS Jožeta Kocmana. Ostale točke dnevnega reda so bile »tehnične narave«, kot je potrjevanje raznih stroškov, izvolitev organizacijskega odbora za letošnje jubilejno 15. srečanje obrtnih delavcev na jubilejnem 30. mednarodnem sejmu obrti v Celju in drugo. Odbor ostaja v lanskim sestavi, srečanje bo 13. septembra, posvet pa 19. in 20. septembra v Celju. Med drugim je ROS potrdil tudi razrez premostitvenih stroškov za izhajanje časnika Delavska enotnost, kot ga je predlagala ZSSS, dodal pa, da pričakuje stabilno in nemoteno izhajanje tega časnika.

Rajko Lesjak je ROS-u ponovil skupna stališča ZSSS glede priprave pravilnika o financiranju in finančno-materialnem poslovanju ZSSS. Sekretar ROS delavcev v obrti Martin Muršič pa je obrazložil, da je namera tega sindikata sprejeti pravilnik in povišati članarino, takoj ko bodo znana delitvena razmerja.

Rajko Lesjak je poročal še o pogajanjih ZSSS o sklenitvi nove krovne pogodbe za prostovoljno zdravstveno zavarovanje. Zdajšnja se namreč izteče konec tega leta in ZSSS se je začela pogajati o novi petletni krovni pogodbi. Novost naj bi bil premijski pristop: kdor bi pripeljal več članov, ki bi vplačali prostovoljno zdravstveno zavarovanje pri izbrani zavarovalnici prek ZSSS, bi dobil do dva odstotka premije od vplačanih zavarovanj. Poleg vprašanja, katero zavarovalnico izbrati, pa ZSSS »muči« še eno: ali tudi v bodoče dovoliti zavarovanje nečlanov ali ne, oziroma če že, ali pod enakimi ali drugimi pogoji (z višjo premijo).

M. S.

sindikalni

CELJSKIM ZLATARJEM POPUSTILI ŽIVC

DOBRA VEST: skupščina delničarjev Zlatarne Celje je prejšnji petek (28. II.) sprejela odločitev bank upnic, da bodo svoje terjatve spremenile v lastniški delež. **SLABA VEST:** delavci Zlatarne Celje so se kljub takemu sklepu v ponedeljek (3. t. m.) odločili za stavko, ker v tako bednem položaju preprosto ne zdržijo več.

»Socialno stisko delavcev je prejšnji četrtek sicer nekoliko omililo izplačilo zadnjega dela lanskega regresa za letni dopust, poravnanege z boni, vendar ga je bilo komaj dovolj le za nakup najnujnejše prehrane,« nam je povedal predsednik SKEI Zlatarne Celje Friderik Kralj, od ponedeljka torej spet v neposredni vlogi prvega moža stavkovnega odbora. »Kup s položnicami narašča, z njimi kajpak tudi obresti, opomini in pretnje s tožbami – plača pa že dva meseca ni

»sveto« obljubili, vendar ga do tega ponedeljka še niso dobili niti grama. »To je bila velika prevara...« nam je Kralj zagrenjeno pripovedoval že za prejšnjo številko Delavske enotnosti.

Zato so za svojo prvo (od štiri) stavkovno zahtevo postavili »takošnjo dobavo surovin, kar je predpogoj za uspešno sanacijo podjetja«. Sledita zahtevi po izplačilu plač za december 96 in januar 97, kot zadnja pa »zahteva po takojšnjem sklicu novega nadzornega sveta in imenovanju nove uprave podjetja, ki mora imeti zaupanje delavcev in s tem tudi delničarjev«. Pri tem zaradi kontinuitete dela in nadaljevanja sanacije podjetja »pogojno podpirajo« samo predsednika uprave Borisa Marolta, drugih dosedanjih članov pa ne, zato predlagajo nadzornemu svetu, naj »ustrezno ukrepa«.

»Delavci smo bili do sedaj že velikokrat izigrani in prevarani, pa čeprav si želimo le redno delo, plače, zaupanja vredno vodstvo in človeka dostojen odnos do nas,« so zapisali v sporočilu za javnost in še enkrat ponovili: »Sklepi petkove skupščine delničarjev lahko imajo velik pomen le dolgoročno, na kratek rok pa ne morejo omiliti težkega socialnega položaja delavcev. Edina rešitev je v takojšnji dobavi surovin za proizvodnjo in izplačilo zaostalih plač.«

N. J.

SPET NA TRNIŠKI... Predsednik stavkovnega odbora Zlatarne Celje Friderik Kralj (levo ob sekretarju Območne organizacije ZSSS Celje Ladislavu Kaluži) je predstojnik, da zaradi manjkanja surovin proizvodnja stavkovnega odbora povzročila bistvene materialne škodne ne bo vplivala na nacistično podjetje.

Rog bo poskušal z upniki doseči prisilno poravnavo

Delavci ljubljanskega Roga so v sredo prekinili stavko, ki se je vlekla od novembra lani. Njihov delavski svet je namreč na predlog vodstva tovarne sprejel sklep, da bodo namesto stečaja predlagali prisilno poravnavo z upniki in tako skušali rešiti podjetje, blagovno znamko in kar največ delovnih mest.

»Prisilna poravnava, ki pomeni nekakšno odložitev dolgov, bo stekla, če se bo vsaj polovica Rogovih upnikov z njo strinja la,« je po seji delavskega sveta povedal predsednik stavkovnega odbora Stane Kušar in dodal, da bi morala tovarna v tem času poslovati z dobičkom, saj drugače ne bo sposobna poravnati svojih dolgov. »Bo pa to težavna naloga, saj so Rogova skladišča tako rekoč prazna, tistega malo materiala, kolikor ga še imamo v zalogi, pa je večinoma pod različnimi hipotekami.« Če bo prisilna poravnava sprejeta, bo SKEI po Kušarjevih besedah skušal z vodstvom Roga skleniti neke vrste socialni sporazum, ki bi urejal področje izplačevanja plač. »Če se ga bosta držali obe strani, bodo delavci imeli plače, vodstvo pa svoj košček miru...«

»V okviru zakonsko predpisanih rešitev je prisilna poravnava za podjetje boljša kot stečaj, kar je predlagal tudi minister Dragičević,« je povedal Edvard Sečnik, pomočnik direktorja Roga. »Na predlog se suče okrog 40 odstotkov odpisanih dolgov in zamrznitve drugih obveznosti za dve leti. Zavedamo pa se, da se bo bankami zelo težko dogovoriti, da bi opustile tlikšen odstotek svojih terjatev.« Stiki z največjimi upnicama, SKB in NLB, so po njegovih besedah že navezani, vendar bodo pogajanja zelo trdna. Trd pa bo tudi boj za ohranitev delovnih mest, saj naj bi Rog predvideni sanaciji odpustil od 150 do 200 delavcev (od sedanjih 530); za toliko njih namreč niti danes niti pred dvema mesecema niso imeli dela...

Po čem smo (pre)živeli? Ocenjeni življenjski stroški tri- in štiričlanske družine

FEBRUAR 1997

Skupina dobrin iz košarice	Tričlanska delavska družina			Štiričlanska delavska družina			Indeks cen življenjskih potrebščin II.97/XI.96	Indeks cen življenjskih potrebščin II.97/II.97	Indeks cen življenjskih potrebščin II.97/II.96
	povprečna košarica	minimalna košarica	mini. mes. košarica	povprečna košarica	minimalna košarica	mini. mes. košarica			
1. Hrana	50.946,65	39.100,58	81.573,00	63.024,54	47.597,78	47.597,78	104,70	101,20	103,60
2. Pijača	8.502,46	3.135,36	3.135,36	8.553,93	3.157,42	3.157,42	102,60	101,10	107,60
3. Kajenje	5.180,00	2.800,00	2.800,00	5.180,00	2.800,00	2.800,00	100,00	100,00	100,00
4. Oblačila	25.006,94	15.418,81	778,25	30.571,71	18.905,59	858,37	100,70	100,30	100,30
5. Obutev	5.684,48	4.340,55	0,00	6.708,47	4.824,56	0,00	100,40	100,00	100,00
6. Stanovanje	23.330,74	16.802,26	13.709,55	28.408,72	20.173,45	16.429,64	101,70	101,10	101,10
7. Ogrevanje, razsvetljava	20.262,47	14.169,79	12.027,77	25.033,13	16.913,72	14.342,23	108,40	103,50	106,80
8. Gospodinjska oprema	11.631,18	6.154,83	0,00	13.829,43	7.146,97	0,00	100,90	100,00	100,00
9. Higijena, zdravstvena nega	14.336,23	12.001,29	8.480,34	16.115,54	13.364,59	9.825,02	101,80	100,40	101,10
10. Izobr., kultura, razvedrilo	33.895,98	12.423,27	6.328,27	38.079,62	13.837,12	6.506,77	102,50	101,10	101,10
11. Prometna sr. in storitve	29.260,69	10.653,57	4.974,94	36.192,79	13.876,63	5.478,73	100,30	99,20	100,00
12. Razni predmeti in storitve	3.736,85	2.228,48	0,00	4.636,23	2.483,44	0,00	102,80	100,70	102,80
13. Drugi izdatki	39.577,19	9.740,49	8.588,74	42.538,82	10.069,55	8.588,74	102,80	100,70	102,80
SKUPAJ (v SIT)	271.351,85	148.969,26	99.923,80	318.899,93	175.150,82	115.584,68			

Stopnja rasti košaric II.97/XI.96	2,69	2,59	3,69	2,72	2,96	3,76
Stopnja rasti košaric II.97/II.97	0,77	0,89	1,12	0,77	0,88	1,14
Stopnja rasti košaric II.97/II.96	14,34	12,33	13,04	13,78	11,95	12,84

Struktura življenjskih stroškov

1. Hrana	18,8	26,2	39,1	19,8	27,2	41,2
2. Pijača	3,1	2,1	3,1	2,7	1,8	2,7
3. Kajenje	1,9	1,9	2,8	1,6	1,6	2,4
4. Oblačila	9,2	10,4	0,8	9,6	10,8	0,7
5. Obutev	2,1	2,9	0,0	2,1	2,8	0,0
6. Stanovanje	8,6	11,3	13,7	8,9	11,5	14,2
7. Ogrevanje, razsvetljava	7,5	9,5	12,0	7,8	9,7	12,4
8. Gospodinjska oprema	4,3	4,1	0,0	4,3	4,1	0,0
9. Higijena, zdravstvena nega	5,3	8,1	8,5	5,1	7,6	8,5
10. Izobr., kultura, razvedrilo	12,5	8,3	6,3	11,9	7,9	5,6
11. Prometna sr. in storitve	10,8	7,2	5,0	11,3	7,9	4,7
12. Razni predmeti in storitve	1,4	1,5	0,0	1,5	1,4	0,0
13. Drugi izdatki	14,6	6,5	8,6	13,3	5,7	7,4
SKUPAJ:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Izračun: Strokovna služba Sveta ZSSS

Strokovna služba

KOMENTAR:

Februarska inflacija je bila najnižja po letu 1972. Znaša je zgolj 0,4 %. Drobnoprodajne cene so bile v primerjavi z lanskim februarjem višje za 1,4 %.

Februarja so se cene življenjskih potrebščin povečale za 0,7 %. V letu 1997 se te cene povečale za 8,4 %.

Košarice življenjskih potrebščin so se v februarju podražile za 0,77 do 1,14 % do letu dni so višje za 11,95 do 14,34 %.

V ILIRSKI BISTRICI MARIBORSKE RAZMERE

Stavkovni odbor delniške družbe Lesonit Ilirska Bistrica je v ponedeljek ob desetih dopoldne uresničil napovedano grožnjo: pod vodstvom svoje predsednice Majde Primc sprožil stavko, v kateri namerava 529 delavcev in delavcev li 23 odstotkov vseh zaposlenih v gospodarstvu ilirskobistriške občine!) vztrajati vse dotlej, dokler jim ne bodo plačali plač za januar ter nadomestil, osebnih prejemkov, vračnil stroškov v zvezi z delom in poročali premalo plačanih plač od 1. januarja 1995 do 31. maja 1996!

Stavkovni odbor je tudi za svoj oziroma čimprejšnji lic skupščine delniške družbe, ki naj zaposlenim jasno in dvoumno pove, kakšna bo daljnja usoda Lesonita. »Neodvisnost, ki jo med zaposlenimi povzročajo velike poslovne in likvidnostne težave, namreč trajajo že predolgo različne govorice o možnih sanacijah, ki se raztezajo od 'amo delnega' do 'kar cele stečaja, pa vnašajo med delavce še dodatno negotovost in nemir,« pravi predsednica

stavkovnega odbora Majda Primc, v isti sapi pa dodaja, da je bilo konec prejšnjega tedna na čakanju doma že skoraj polovica zaposlenih. V kakšnih stiskah so se znašli, najbolj zgovorno pove podatek, da je pri Centru za socialno delo zaprosilo za enkratno denarno pomoč kar okoli 300 njihovih družin!

O nezavidljivem položaju delniške družbe Lesonit je pred kratkim razpravljal tudi občinski svet, saj je Lesonit za Ilirsko Bistrico najmanj to, kar

je bil TAM za Maribor: s 529 delavci je daleč največje gospodarsko podjetje v občini in zaposluje kar četrtino občanov! Z izgubo posluje že od leta 1992. Rezultat takega poslovanja je vedno večja nelikvidnost in z njo povezane nekajmesečne zamude plačil dobaviteljem, zmanjšane ali celo prekinjene dobave surovin in mazuta, manjša proizvodnja in prodaja itd., posledica pa blokiran žiro račun in – pošiljanje delavcev na čakanje in zamude pri izplačilih osebnih dohodkov. Zadnje – decembrske – so prejšnji torker sicer izplačali, kar pa klavrne podobe nekdanjega ponosa Ilirske Bistrice ne spremeni.

Z vsem tem je uprava Lesonita seznanila ministrstvu za delo in za gospodarske dejavnosti. Na nedavnem pogovoru pri ministru Metodu Dragonji

pa so predstavniki Splošne banke Koper povedali, da so se pripravljene pogovarjati o odobritvi 250 milijonov tolarjev kredita z državnim poroštvom samo pod pogojem, da se delniška družba Lesonit reorganizira v holding s hčerinskimi družbami, ki bi nadaljevale rentabilno proizvodnjo. Po besedah predsednika Lesonitove uprave Marka Černetiča v sanacijskem programu »razbitje« Lesonita na več delov ni bilo predvideno, za nameček pa bi za reorganizacijo v holding, ki jo zahteva SBK, potrebovali najmanj dva meseca. Tega prehodnega obdobja pa brez omenjenega bančnega posojila Lesonit ne bi mogel preživeti. Zato se je Lesonitovo vodstvo oprijelo Dragonjevega predloga o iskanju strateških partnerjev, ki bi se bili pripravljene vključiti v sanacijo te ilirskobistriške družbe. Pred dnevi sta jo dva že obiskala...

Toliko o dogodkih v »zakulisju«, ki jih je predsednik Lesonitove uprave Marko Černetič v torker skušal pojasniti tudi na zboru delavcev, vendar so zaposleni njegov »nastop« večkrat prekinili z zgovornim žvižganjem. Še zlasti so nasprotovali temu, da bi prekinili stavko, končali najnujnejša dela in izdelke dobavili kupcem, ki bi svoje denarne obveznosti poravnali takoj. Še vedno vztrajajo pri svojih, uvodoma omenjenih stavkovnih zahtevah, ki so jih na zboru delavcev še nekoliko razširili. Zahtevajo namreč takojšen obisk Metoda Dragonje in drugih ministrov ter njihovo pomoč pri razreševanju zapletenih razmer in zmanjšanje števila nesposobnih šefov oziroma delavcev z individualnimi pogodbami, ki jim zaposleni ne zaupajo več.

Kot smo zvedeli ob zaključku redakcije, se bo danes (sreda) sestal nadzorni svet, ki naj bi sklical skupščino in tako izpolnil vsaj eno od stavkovnih zahtev. Ob koncu tedna pa stavkajoči pričakujejo tudi ministra Dragonja...

N. J.

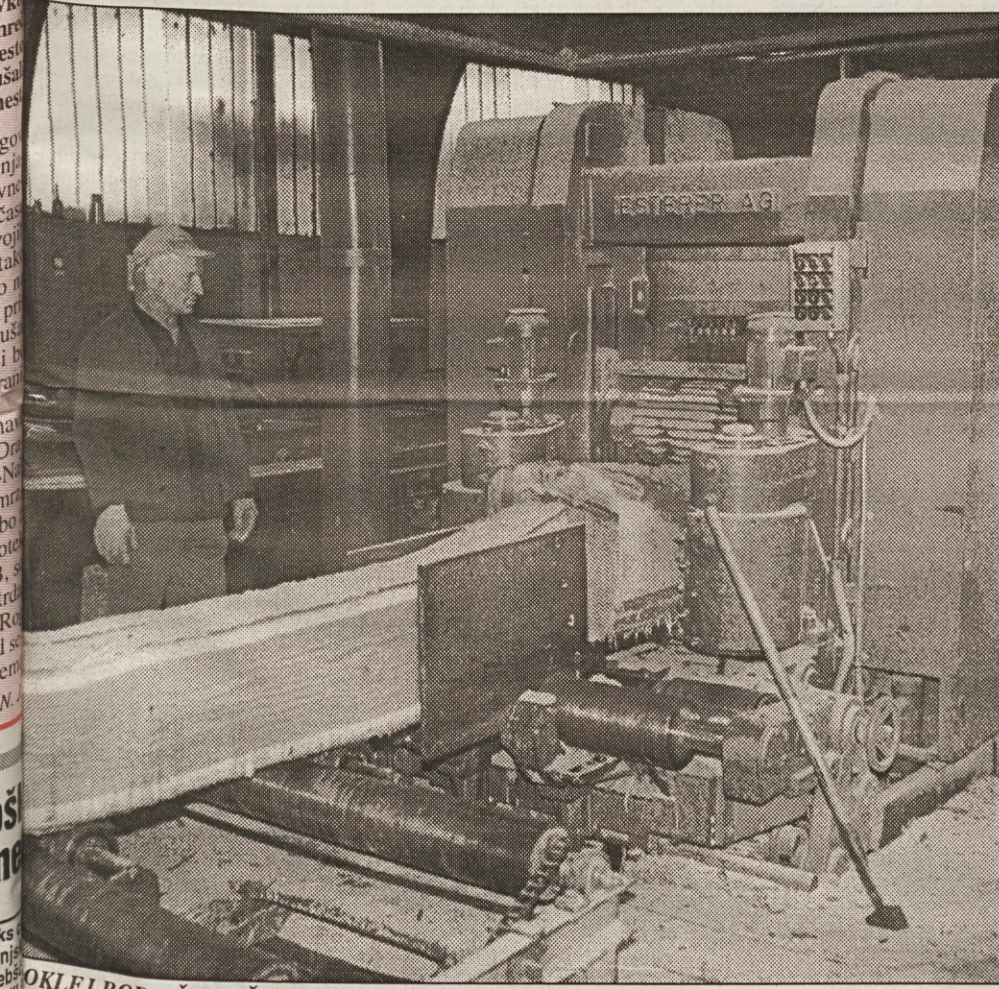

Foto: Sašo Bernardi

OKLEJ BODO ŽAGE ŠE PELE? – O tem razmišljajo še marsikje, ne le v Ilirski Bistrici...

Kavelj je v členih 13 in 16

»Zdaj vsaj vemo, koga naj tožimo,« si je oddahnila sekretarka območnega odbora Sinlesa Celje Milica Dabanovič, ko je od Sklada RS za razvoj napovedala dočakala odgovor, katera firma je dolžna poravnati svoje obveznosti iz kolektivne pogodbe petnajstim delavcem nekdanjega podjetja Mizarstvo Skala iz Slovenskih Konjic, ki so bili »prodani« družbi Koplast Plastični izdelki d. o. o., znotraj nje zaradi obljub o boljših časih »ustanovili« družbo Koplast Mizarstvo d. o. o., nazadnje pa ostali na cesti – goli in bosí.

Kot smo obširno že poročali, je Sklad RS za razvoj marca 1993 prodal 80-odstotni delež družbe Mizarstvo Skala d. o. o. družbi Koplast Plastični izdelki d. o. o. V pogodbi o prodaji je bilo v 13. členu določeno, da bo kupec prevzel 20 delavcev družbe Mizarstvo Skala d. o. o. v delovno razmerje za nedoločeni čas in da v petih letih od sklenitve pogodbe ne bo odpustil nobenega delavca. Za primer kršitve tega določila pa je v 16. členu »varovalka«, da mora kupec poleg obveznosti iz zakona o delovnih razmerjih prizadeti delavcu plačati še penale v višini enkratne odpravnine, ki bi mu pripadala, če bi bil ugotovljen za trajno pre-sežnega. Sklad RS za razvoj pa se je

to pogodbo zavezal, da bo delavcem podjetja omogočil odkup 20-odstotnega osnovnega kapitala družbe, in sicer pod pogoji, ki jih predvideva zakon o lastninskem preoblikovanju. Toda delavci so se z izjavami (10. 5. 1993) tej pravici odpovedali: prepustili so jo družbi Koplast Plastični izdelki d. o. o., svoje deleže v višini 6.000 tolarjev pa vložili v novoustanovljeno družbo Koplast Mizarstvo d. o. o. Ta je zaposlila vse, o čemer pričajo tudi pogodbe o zaposlitvi in odločbe...

»Glede na navedeno smatramo, da Sklad v reševanju te problematike ne more posegati. Sklad je 80-odstotni delež družbe Mizarstvo Skala d. o. o. prodal kupcu – družbi Koplast Plastični izdelki

d. o. o. in le njih zavezal k zaposlitvi 20 delavcev za nedoločen čas. Delavci so se prostovoljno odločili in vložili svoj delež ter se tudi zaposlili v novoustanovljeni družbi Koplast Mizarstvo d. o. o., v kateri pa Sklad RS za razvoj d. d. nima deleža in zato tudi ne more vplivati na to. Lahko pa delavci zahtevajo od družbe Koplast plastični izdelki, da v skladu z določili 11. člena splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo kot podjetje, ki je prevzelo delavce na delo, izpolni vse tiste obveznosti, ki so določene v 13. in 16. členu pogodbe o prodaji lastniškega deleža podjetja Skala d. o. o. Slovenske Konjice,« piše v odgovoru Sklada RS za razvoj.

»Zdaj bomo ukrepali,« je povedala Milica Dabanovič. »Na delovnem sodišču bomo sprožili postopek za varstvo pravic teh petnajstih delavcev, ki so med decembrsko stavko namesto plač za avgust, september, oktober, november in december 1996 dobili sklepe, da so – odveč...«

N. J.

Kjer se prepirata dva...

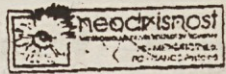
Člani KNSS-Neodvisnost v Mercatorjevem profitnem centru Nanos Postojna v petek, 28. februarja, niso začeli stavkati, kot je bil že pred časom napovedal njihov stavkovni odbor. »Kot vzrok za preložitev namere je navedel dodatne garancije s strani vodstva Poslovnega sistema Mercator d.d., po katerih naj bi se reorganizacija v PCM Nanos izpeljala brez odpuščanja delavcev, torej z močno prisotno socialno komponento, za kar pa je predpogoj profitabilnost novonastalega profitnega centra,« je v sporočilu za javnost pojasnil Bogomir Ličof iz informativne službe KNSS-Neodvisnost, na koncu pa zapisal: »Stavkovni odbor KNSS-Neodvisnost se zgraža nad odzivom Svobodnih sindikatov, kot tudi ožjega vodstva v PC Mercator Nanos, ki z neargumentiranimi obljubami zavajajo že tako ogrožene delavce pa tudi javnost.«

Pisno mnenje o novi reorganizaciji PC NANOS.

V sindikatu NEODVISNOST M-Nanos smo prepričani, da se ožje vodstvo M-NANOS in I.O. ZSSS M-Nanos prizadeva s praznimi besedami, v smislu obljub pridobiti simpatije tako delavcev kot tudi širše javnosti. Obstaja utemeljeni sum, da s takim načinom skušajo zaščititi lastne interese, predvsem pa mislimo na predsednika I.O. ZSSS M-NANOS Postojna. Mi se bomo trudili, da nadaljujemo konstruktivne pogovore z UPRAVO PS MERCATOR v smislu rešitve tako akutnih kot tudi globalnih zadev glede nadaljnjega razvoja našega profitnega centra. Prepričani smo, da smo sindikat, ki se zna in zmora postaviti po robu tako sku pinam kot posameznikom, ki na vseh nivojih ogrožajo pravice in interese delavcev in v bodoče se bomo na tovrstne poskuse odločno odzvali. Smo za sodelovanje z vsemi sindikati, ki razmišljajo v tej smeri. Z sindikati v katerih si posamezniki poskušajo pridobiti tako lastno promocijo kot lastne interese ne bomo sodelovali.

Vse ostale obrazložitve so v sklepu o začasnih zamrznitvi stavke.

I.O. NEODVISNOST KNSS
M-NANOS Postojna
predsednik
Ivo Hogler

Na Ličofovo »izjavo za javnost« in Hoglerjevo pismo (glej faksimile) se je nemudoma odzval Bojan Kramar, sekretar Kraško-Notranjskega odbora Sindikata delavcev trgovine Slovenije. »Zaradi obtožb sindikata KNSS-Neodvisnost, ki se pojavljajo v medijih, (...) smo dolžni obvestiti javnost, da Svobodni sindikati Slovenije tako v procesu reorganizacije Poslovnega sistema Mercator kot tudi v procesu reorganizacije profitnega centra Nanos Postojna nismo nikoli z neargumentiranimi obljubami zavajali delavce v tem profitnem centru. V celotnem obdobju naših aktivnosti – od sestankov izvršnega odbora Svobodnega sindikata, skupnih sestankov vodstev obeh sindikatov, skupnega sestanka Svobodnega sindikata družbe Mercator in Izvršnega odbora Sindikata delavcev trgovine Slovenije, kot tudi sestankov vodstev Mercatorja in sindikatov – smo gradili naš odnos na vsebinsko enakem izhodišču do reorganizacije Mercatorja ter PC Nanos, to je na obrambi delovnih mest. Za vse to obstajajo dokazi v poročanju časnikov v zadnjih dveh mesecih o reorganizaciji Mercator PC Nanos Postojna.

Tudi na vseh delnih zborih delavcev, ki so potekali 27. februarja 1997 v štirih skupinah, ki so bili sklicani na našo zahtevo, smo delavce odkrito in neposredno seznanili z vsebino naših aktivnosti, odzvom do reorganizacije ter našimi zahtevami do Uprave Mercatorja. Predstavniki Neodvisnosti-KNSS PC Mercator so javno nastopili le pred delavci skladišča, s tem da je predsednik stavkovnega odbora prebral sklep stavkovnega odbora o začasnih zamrznitvi stavke in njegovo obrazložitev. Stavkovni odbor KNSS-Neodvisnost se v tem sklepu ni zgražal nad odzivom Svobodnih sindikatov, prav tako pa nas tudi ni obtožil, da z neargumentiranimi obljubami zavajamo ogrožene delavce, pa tudi javnost.

Zato odločno zavračamo vse obtožbe in podtikanja Svobodnim sindikatom, ki so očitno nastala v vodstvu Neodvisnosti-KNSS, po sedaj že dobro znanem scenariju.«

Očitno zadovoljen nad »zamrznitvijo« stavke se je s pismom, naslovljenim na oba (!) sindikata, obrnil član uprave Saša Geržina. »Z zadovoljstvom pozdravljamo vašo konstruktivna stališča do reorganizacije PC Nanos. Uprava bo, kot smo že napovedali, dne 3. 3. 1997 dokončno sklepala o reorganizaciji vašega PC ter zagotovo upoštevala vse konstruktivne pripombe in predloge obeh sindikatov, ki se predvsem dotikajo ekonomskega in socialnega statusa zaposlenih in seveda istočasno nujno potrebnega izboljšanja finančnega položaja PC...« Mešanje jabolk in hrušk ni presenetilo le svobodnih sindikalistov, temveč tudi direktorja PC Nanos Bajžlja. »G. Saša Geržina! Oprosti, vendar se niti približno ne strinjам, da so stališča sindikata KNSS... konstruktivna!« je pripisal na rob omenjenega pisma. »Presenečen sem, da v vsebini tega pisma ignorirate dejstva, da smo vam 26. 2. poslali dodatna vprašanja v zvezi z reorganizacijo, za katera smo vas prosili, da odgovorite najkasneje do 5. 3. 1997,« pa je na Geržinovo pismo reagiral predsednik svobodnega sindikata PC Nanos Postojna Dušan Djordjevič. »Poleg tega vas želim opozoriti, da ne omenjate našega prispevka, temveč le konstruktivnost sindikata KNSS. Obenem bi bilo korektno od vas, da takšno pismo pošljete v vednost tudi tistemu sindikatu regijskega nivoja, ki je držal obljubo, da bo svoj odnos do reorganizacije PC prezentiral delavcem in kar je tudi storil 27. 2. na delnih zborih delavcev.«

Faksi, ki so zadnjega februarja potovali iz Postojne v Ljubljano in nazaj, so se zdaj, kot kaže, umirili. Ostaja pa občutek, da bodo po vsem tem najkrajšo spet potegnili – delavci...

N. J.

Pogovor s Francetom Stepišnikom, predsednikom Skei v koncernu TVT in TVT Tirna vozila v Mariboru

ZDRAVO JEDRO KONCERNA TVT JE PREŽIVELO

Težki časi za kovinsko industrijo

Koncern TVT, ki je dajal pred desetimi leti delo in kruh 2300 delavcem, se je zaradi razpada nekdanjega jugoslovskega trga znašel v velikih težavah. Po nekaj reorganizacijah je vodstvu podjetja ob pomoči republiškega razvojnega sklada, ministrstva za delo, družino in socialne zadeve ter sindikata kovinske in elektroindustrije uspelo rešiti zdrave programe, ki dajejo delo okoli 800 delavcem. Največje podjetje v okviru koncerna TVT Tirna vozila pa se srečuje že z novim problemom: slovenske železnice so mu lani poletni silno zmanjšale obseg naročil.

"Upam, da je koncern TVT že preživel najhujšo krizo in da nam je uspelo rešiti zdravo jedro podjetja," pravi predsednik sindikata kovinske in elektroindustrije v koncernu TVT in v podjetju TVT Tirni program v Mariboru Franc Stepišnik.

Pred desetimi leti je bilo podjetje TVT Boris Kidrič delovna organizacija, ki je v sedmih tozidih in skupnih službah dajala delo in kruh okoli 2300 delavcem. Podjetje je zlasti popravljalo in izdelovalo različna železniška vozila ter proizvajalo peči in toplotno tehniko.

Kriza na začetku devetdesetih let

Spomladi leta 1992 se je delovna organizacija TVT Boris Kidrič preoblikovala v delniško družbo TVT. Ta pa je kmalu potem zaradi razpada nekdanjega jugoslovskega tržišča zašla v velike težave, saj so v njej popravljali potniške in tovorne vagonne, električne in motorne vlake ter različna druga železniška vozila iz vse nekdanje Jugoslavije, v druge republike pa so prodajali tudi peči in toplotno tehniko. V podjetju so prav tako veliko investirali v projekte za izvoz v Iran in države vzhodne Evrope, vendar so tudi vsi ti projekti padli v vodo zaradi vojne na Bližnjem vzhodu in krize v vzhodnoevropskih državah.

Zato je jeseni leta 1992 po sklepu delavskega sveta prešla lastnina delniške družbe TVT v last Sklada Republike Slovenije za razvoj.

"Naš sindikat se do tega, ali naj gre podjetje v republiški razvojni sklad ali ne, ni opredelil, saj je to strokovno in ne sindikalno vprašanje. Večina delavcev pa se je zavedala, da druge rešitve za podjetje ni," pravi Stepišnik.

Potem ko je lastnik postal republiški razvojni sklad, se je podjetje preoblikovalo v koncern TVT s sedmimi hčerinskimi družbami z omejeno odgovornostjo.

"Ker podjetje ni imelo dovolj dela, delavci nismo dobivali plač redno, poleg tega pa so tudi po višini plače zaostajale za kolektivno pogodbo. Regres smo dobivali po obrokih v bonih. Zaradi nezadovoljstva delavcev so takrat koncern TVT vsak mesec pretresale stavke," pojasnjuje Franc Stepišnik. "Po četrty stavki pa sta republiški razvojni sklad in ministrstvo za delo vendarle začela reševati razvojne probleme podjetja. Sklad je imenoval novo vodstvo podjetja, ministrstvo za delo, socialne zadeve in družino pa je prispevalo sredstva za razreševanje problemov trajno presežnih delavcev in za ohranjanje produktivnih delovnih mest. Začele so se aktivnosti za rešitev zdravega jedra podjetja."

Reševanje problemov trajno presežnih delavcev

V hčerinskih družbah koncerna so začeli ugotavljati in odpuščati trajno presežne delavce. Če je bilo mogoče, so uporabili mehke metode, precej delavcev pa je moralo tudi na zavod za zaposlovanje. Delavcem, ki so izgubili delo, je podjetje ob pomoči mi-

nistrstva za delo zagotovilo šestmesečni plačani odpovedni rok in odpravnino. Nekatere delavce (zlasti zaščitene kategorije delavcev) pa so prerazporedili v novo družbo Externa. Družba je bila koncipirana kot nekakšen inkubator za samozaposlovanje delavcev.

Na ta način so bili ustvarjeni pogoji za normalno delo in poslovanje hčerinskih podjetij, ki so ohranila samo nujno potrebno število delavcev. Hčerinska podjetja je nato sklad začel prodajati.

"V Skei smo opozarjali, da se je sanacija s tem šele začela, saj nihče ni mogel vnaprej natančno vedeti, kateri programi bodo lahko na tržišču preživeli in kateri ne. Zdravo jedro podjetja je bilo pravzaprav šele treba najti s poslovanjem hčerinskih družb na trgu. V okviru koncerna TVT je začelo poslovati več družb: Tirna vozila, Storitve-prehrana, Cestni program, Vzdrževanje, Tehnične storitve, Toplotni program (iz njega sta se razvili družbi Termex in Lenthern), Transport in skladišče ter Externa. Vodilni so takrat ocenjevali, da bo v celotnem koncernu po sanaciji zaposlenih od 700 do 900 ljudi. V sindikatu smo se zavedali, da bo rešitev zdravega jedra v takšnem obsegu težka in zahtevna naloga," pojasnjuje predsednik Skei v koncernu TVT.

Podjetja brez kapitala, programa in izkušenj

"Velik problem je bil, da so na čelo novih družb postavili zlasti mlade strokovnjake, brez izkušenj, brez kapitala in brez ustreznih programov. Zato so morala vodstva družb začeti takoj iskati delo za zaposlene, kar pa jim ni bilo lahko, saj naši strokovnjaki niso bili navajeni trženja in nastopanja na trgu. V preteklosti je podjetje večino naročil dobilo od železniških podjetij, zato mnogi naši strokovnjaki niso poznali razmer in ljudi na tržišču," pojasnjuje Franc Stepišnik.

Celoten koncern TVT pa je podobno kot številne druge mariborske tovarne pestil še en problem. "Vse družbe so imele in imajo zastarelo in iztrošeno tehnologijo opremo. Zadnjič je tovarna kupovala nove stroje na začetku sedemdesetih let. Najnovejša strojna oprema je torej stara več kot 25 let, marsikateri delavec pa še danes dela na strojih, ki so stari od 50 do 100 let. V prvih desetletjih po vojni je morala tovarna kupovati strojno opremo na tedanjem jugoslovskega tržišču, čeprav je bila uvožena veliko bolj kvalitetna. Marsikdaj smo morali v tovarni popravljati nove stroje, ki smo jih kupili na jugoslovskega trga, takoj nekvalitetno so bili narejeni. Če ne bi imeli v podjetju toliko znanja in izkušenj, bi ob dani strojni opremi le stežka ostali konkurenčni na tržišču," pravi Stepišnik.

Sindikalisti so imeli prav. Kakor hitro so začele hčerinske družbe samostojno poslovati, se je večina znašla v velikih težavah. Nekatere so morale v stečaj, tiste, ki so imele perspektivne programe, pa so preživele.

Bitka za preživetje

Kakšne so razmere danes? Podjetje Tirni program se je s svojim programom, ki ga je zaključilo, uveljavilo na tržišču. Včasih je v tem podjetju delalo 700 delavcev, potem se je število zmanjšalo na 430 delavcev, danes pa daje podjetje ponovno delo in kruh 505 delavcem. Podjetje je ob pomoči sklada od družb, ki so morale v stečaj, odkupilo tudi nekaj nujno potrebne opreme za vzdrževanje. V podjetju popravljajo vse vrste tirnih vozil, planirajo pa tudi, da bodo začeli izdelovati nove.

Podjetje Storitve in prehrana, ki zaposluje 28 delavcev, pestijo hude težave. Podjetje, ki je bilo privatizirano z delavskomenedžerskim odkupom, skrbi za družbeno prehrano, za varovanje in gasilsko službo, vendar pa ima težave, ker mu druge družbe storitev ne plačujejo redno.

Iz družbe Cestni program so nastala tri podjetja. Vsako zaposluje okoli 40 delavcev. Mipi, ki

Franc Stepišnik: Skei se je dosledno boril za pravice delavcev in veliko prispeval k ohranitvi delovnih mest

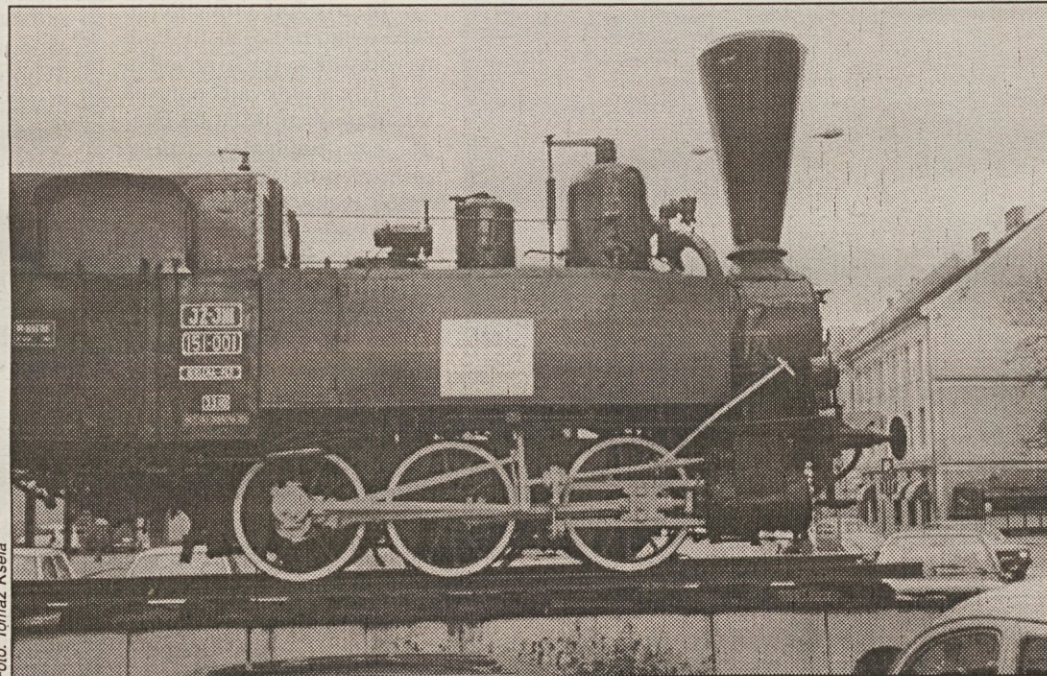
je morala v stečaj, še preden se je uspela privatizirati. Okoli 20 delavcev je po stečaju dobilo delo za določen čas v družbi Tirna vozila.

V družbi Tehnične storitve je delalo okoli 100 delavcev, vendar je morala tudi ta družba v stečaj. Trenutno okoli 20 delavcev dela pri stečajnem upravitelju za potrebe Tirnih vozil.

Iz družbe Toplotni program sta nastali dve družbi: Termex in Lenthern. Termex, v katerem je bilo najprej 160 zaposlenih, se je preselil iz Maribora v Bistrico pri

delavcev, jih dela danes okoli 650. V vseh družbah, ki so preživele krizo ali zrasle na programih bivše delniške družbe TVT, pa je danes zaposlenih okoli 800 delavcev. Napovedi vodilnih izpred nekaj let so bile očitno dokaj realne.

"K ohranitvi čim večjega števila delovnih mest je veliko prispeval tudi Skei, ki se je vsa ta leta dosledno boril za pravice delavcev - tako tistih, ki so bili opredeljeni za trajno presežne delavce, kot za pravice tistih, ki so ohranili zaposlitev. Pri tem sta nam veliko pomagala tako območni odbor

Koncern TVT - več kot stoletna tradicija

proizvaja vzmeti, ima velike težave zlasti zaradi tega, ker mu nekateri podjetja na lokaciji bivšega Tama neredno plačujejo. Delavci Mipija dobivajo plače neredno, v zadnjem času pa so jih morali nekajkrat izsiliti z opozorilno stavko. Za lansko leto so dobili 40 odstotkov regresa za letni dopust, preostanku pa so se odpovedali, da bi pomagali ohraniti podjetje in delovna mesta. V teh dneh je Mipi odkupilo podjetje Varnost, ki si prizadeva organizirati svojo proizvodnjo in ohraniti delovna mesta. Inter Bus, ki je proizvajal spodnje dele za Tamove avtobuse, je doživel usodo Tama. Lani spomladi je moralo podjetje v stečaj. Avtonad izdeluje plastične nadgradnje za avtomobilsko industrijo. Podjetje posluje s težavami, vendar imajo delavci plače po kolektivni pogodbi. Lani so dobili polovico regresa za letni dopust, na drugo polovico pa še čakajo.

Družba Vzdrževanje, v kateri je bilo zaposlenih 300 delavcev,

Limbušu, kasneje pa je moral v stečaj. Proizvodnja Termexovega programa nadaljuje zasebna družba WV Term, ki se je ponovno preselila na lokacijo koncerna TVT, delo in kruh pa daje okoli 35 delavcem. Lenthern iz Lenarta, v katerem je zaposlenih okoli 90 delavcev, se je privatiziral z menedžersko-delavskim odkupom. Kakor kaže, je podjetje prebrodilo začetne težave in čedalje bolj uspešno posluje.

Družba Transport in skladišče, v kateri je delalo 150 ljudi, je morala v stečaj. Prav tako se je znašla v stečajnem postopku družba Externa.

"S stečajem je žal koncern TVT izgubil veliko dobrih strokovnjakov in kvalificiranih delavcev, ki jih družbe, ki dobro poslujejo, že pogrešajo. Trenutno v podjetju zlasti manjka varilcev," pravi Stepišnik.

Na stari lokaciji samo še 650 delavcev

Na lokaciji koncerna TVT, kjer je pred desetletjem delalo 2300

Skei za Podravje kakor tudi republiški odbor Skei z Albertom Vodovnikom na čelu. Delavci v koncernu TVT smo preživele hude čase, vendar bi se lahko glede na obseg težav vse skupaj za delavce še slabše končalo," je prepričan Franc Stepišnik. "Seveda pa so številni delavci, ki so izgubili delo, zelo razočarani. Skei je v minulih letih socialno ogroženim delavcem razdelil tudi veliko socialnih pomoči, kar številni delavci še danes cenijo. Kakorkoli že, reči je treba, da so delavci TVT plačali izjemno visok davek za osamosvojitve Slovenije. Lepo in pravično bi bilo, če bi se ta davek enakomerneje porazdelil na ravnane vseh davkoplačevalcev, ali ne?"

Nerazumljivo ravnanje vodstva Slovenskih železnic

Od vseh družb nekdanje delniške družbe danes naj uspešneje posluje podjetje TVT Tirna vozila s 505 zaposlenimi. V podjetju dela 63 odstotkov proizvodnih in 37 odstotkov režijskih delavcev,

prizadevajo pa si za to, da bi se v letošnjem letu dosegli razmerje 30 : 70 v korist proizvodnih delavcev.

"Naše podjetje se je sredi lanskega poletja ponovno znašlo v težavah, saj so Slovenske železnice drastično zmanjšale svoja naročila. Te poteze delavci TVT Tirna vozila ne moremo razumeti. Pred 10 leti je naše podjetje za železnico letno opravilo 1,7 milijona ur dela. Leta 1994 smo za Slovenske železnice opravili 237.000 ur dela, 1995 leta 262.000 ur, 1996 leta 207.000 ur, letos pa naj bi opravili za naše železnice samo še 130.000 ur dela. Tako nenapovedano zmanjševanje naročil se nam zdi med dobrimi poslovnimi partnerji izredno nekorektno," pravi Franc Stepišnik. "Slovenske železnice sedaj veliko remontov tirnih vozil opravijo v svojih delavnicah, čeprav le-te po naših ocenah niso same usposobljene za vsa popravila. Sicer pa Slovenske železnice z našim podjetjem nočejo skleniti mesečnih ali letnih pogodb za obnovo voznega parka, kar lahko nekega dne pripelje do njegovega razsula. Samo upamo lahko, da zaradi takšnega odnosa do vzdrževanja ne bo trpela varnost na naših progah."

"Zaradi takšnega odnosa vodstva Slovenskih železnic do našega podjetja si moramo iskati posel v tujini. Zadnje čase sodelujemo s Siemensom. Za to podjetje izdelujemo dele za vagonne in sklope za tramvaje, naš strateški cilj pa je, da bi začeli izdelovati tudi nova tirna vozila. Naročil imamo dovolj, vendar pa imamo probleme zaradi tega, ker mora podjetje novim naročilom prilagoditi strukturo zaposlenih. Sedaj primanjkuje varilcev, nekateri tapetniki, mizarji, plekarji in električarji pa so na čakanju. Trenutno je na čakanju 35 delavcev, lani pa jih je bilo nekaj časa 70. Zares ne razumem, zakaj se vodstvo Slovenskih železnic ne dogovori z našim podjetjem za plansko usklajeno obnovo voznega parka. Če ti problemi ne bodo hitro rešeni, se lahko naše podjetje ponovno znajde v resnih težavah."

Kako pa je z uresničevanjem delavskih pravic v TVT Tirna vozila? "Plače prejemo redno in po kolektivni pogodbi. Regres za letni dopust smo dobili v celoti, vendar z zamikom. Kljub vsemu pa je večina delavcev prepričana, da so plače prenizke, saj za 10 odstotkov zaostajajo za republiškim povprečjem. Letos januarja je bila povprečna bruto plača 109.035 tolarjev, neto plača pa 73.382 tolarjev."

V Skei včlanjenih 95 odstotkov delavcev

"Sicer pa imamo v našem podjetju, kjer je 95 odstotkov delavcev članov Skei, podjetniško kolektivno pogodbo, ki smo jo podpisali lani novembra. Z njo smo zadovoljni, saj smo se na pogajanjih osredotočili na plače, pri nekaterih drugih zahtevah pa smo malo pustili. V podjetniški kolektivni pogodbi imamo tudi datek za stalnost v podjetju. Sedaj je naloga sveta delavcev da bedi nad uresničevanjem pogodbe. Upam, da bodo pri tem uspešni, saj so vsi člani sveta delavcev člani Skei, vodi pa ga Alojz Roj, ki ima veliko izkušenj pri zavzemanju za delavske pravice. Tudi sodelovanje sindikata z vodstvom podjetja in koncerna je korektno, saj se o vseh spornih vprašanjih pogajamo," pojasnjuje Franc Stepišnik.

TVT Tirna vozila so tik pred lastninjenjem. "Drugo soglasje že imamo. Delavci bomo 29-odstotni lastniki podjetja, republiški razvojni sklad pa bo ohranil 51 odstotkov delnic, ki jih bo nato prodal."

"Kakorkoli že, kar se tiče nadaljnega dela, poslovanja in razvoja podjetja TVT Tirna vozila, sem optimist. Upam, da so najhujši časi za nami," pravi Franc Stepišnik.

Sklad za razvoj malega gospodarstva lani

OSEMSTO NOVIH DELOVNIH MEST

Z odobritvijo dolgoročnih posojil 176 podjetnikom v skupnem znesku 2,4 milijarde tolarjev je Sklad za razvoj malega gospodarstva lani, ko se je izvil iz najhujše krize, vprašljiv je bil celo njegov obstoj, zagotovil (po predloženih investicijskih programih podjetnikov) skoraj 800 novih delovnih mest.

Sklad še vedno ne izpolnjuje v celoti svojih zakonsko opredeljenih nalog. Ne daje garancij iz kapitala sklada za posojila niti ne subvencionira obrestnih mer, poleg omenjenih dolgoročnih in kratkoročnih posojil pa je z razpisom ponudil pridobitev državne garancije za odobrena bančna posojila. Vendar med podjetniki zaradi zelo strogih pogojev za pridobitev garancije ni bilo zanimanja.

Lani se je zelo veliko podjetnikov ogrelo za dolgoročno posojilo, ki ga je sklad ponudil skupaj z bankami, lokalnimi skupnostmi in lastnim vložkom podjetnikov. Pogoji so bili tako mikavni (odplačilna doba, obrestna mera), da se je zanje zanimalo po besedah v. d. direktorice sklada Staše Baloh-Plahutnik kar šestkrat toliko prosilcev, kot so odobrili posojila. Pogojem razpisa je ustrezalo več kot 80 odstotkov vlog.

Sklad je odobril 176 posojil v vrednosti 2,4 milijarde tolarjev. Največ odobrenih projektov je bilo iz proizvodnje, 27 odstotkov s področja gostinstva in drugih storitvenih dejavnosti, desetina pa s področja turizma. Če po številu odobrenih projektov presojamo o krajevni razprostranjenosti dobrih poslovnežev, bi lahko dejali, da povsod v Sloveniji raste rod sposobnih ljudi. Petina podjetnikov, ki so jim odobrili posojila, je bila iz goriške regije, 18 odstotkov iz osrednje Slovenije, 15 odstotkov iz Pomurja, 14 odstotkov iz Savinjske doline, 12 odstotkov Dolenjcev, devet odstotkov pa z Obale

liko je sklad porabil za dolgoročna posojila.

Za našete projekte je bilo poleg skladovega in bančnega denarja uporabljenih še za več kot tri milijarde tolarjev sredstev investitorjev

Staša Baloh-Plahutnik, v. d. direktorice sklada: Za dolgoročna posojila sklada je bilo lani velikansko zanimanje. Razdelili bi lahko šestkrat več posojil, kot smo jih mogli.

in Gorenjske. Kot je iz seznama razvidno, manjkajo podjetniki iz štajerske regije oziroma mariborskega industrijskega bazena. Po mnenju Plahutnikove je vzrok en sam: tamkajšnje banke namreč niso pokazale zanimanja za sodelovanje pri tem projektu sklada za razvoj malega gospodarstva.

Sklad je lani ponudil tudi kratkoročna posojila, vendar je bilo zanje malo zanimanja. Sklad je razdelil 224,7 milijona tolarjev 21 namreč od leta 1969 dalje. Do spremembe političnega sistema pred sedmimi leti so se imenovali po Borisu Kraigherju, politiku in gospodarstveniku, ki je leta 1965 vodil veliko (in po dveh letih, kot vse kasnejše reforme socialističnega gospodarske-

(podjetnikov), lokalnih skupnosti, lokalnih centrov in pospeševalnih skupnosti.

Na skladu so se lani ubadali tudi s sanacijo finančnega stanja, ki je posledica slabe naložbene politike prvega vodstva sklada iz let 1992 in 1993. Takrat je vodstvo odobrilo garancije za najeta posojila nekaterim podjetnikom, ki so kasneje propadli, banke pa so seveda terjale povračilo danega posojila od poroka, to je sklada. Ta je zaradi tega izgubil za 13,37 milijona mark kapitala, stožbam, oziroma v okviru terjatev iz stečajne mase pa ne bo uspel izterjati niti polovice teh sredstev. Lani je uspel vrniti bankam za nekaj več kot 4 milijone mark obveznosti iz naslova zapadlih garancij. Položaj rešuje tudi z lani ustanovljenim rizičnim skladom, iz katerega naj bi poravnal preostalih 9 milijonov mark obveznosti do bank. Pričakuje pa tudi skorajšnjo dokapitalizacijo iz proračuna v višini skoraj 6,7 milijona mark.

M. S.

Zbornične nagrade uspešnim gospodarstvenikom

PODJETNI SO USPEŠNI

Gospodarska zbornica je minuli teden devetindvajsetih podelila nagrade gospodarstvenikom za njihove poslovne dosežke. Podeljuje jih namreč od leta 1969 dalje. Do spremembe političnega sistema pred sedmimi leti so se imenovali po Borisu Kraigherju, politiku in gospodarstveniku, ki je leta 1965 vodil veliko (in po dveh letih, kot vse kasnejše reforme socialističnega gospodarske-

ga sistema, propadlo) jugoslovansko gospodarsko reformo. Zadnja leta nagrade za gospodarske dosežke nimajo več političnega predznaka, zbornica pa jih podeljuje zgolj v svojem imenu. Novost v novejši zgodovini teh nagrad je, da za razliko od časov socialističnega gospodarskega sistema kakšen nagradjenec kasneje propade. Zlasti pogost je bil ta pojav med osamosvojitveno vojno in po njej, ko je slovensko gospodarstvo izgubilo trg v nekdanjih jugoslovanskih republikah in trg v razpadlem sovjetskem bloku. Rast in propadanje gospodarskih družb je značilnost kapitalističnega gospodarstva, kjer poslovni neuspešneži ne morejo preživeti na račun drugih.

Komisija za nagrade zadnji dve leti posveča pozornost predvsem prenovitvi, uveljavljanju lastnih blagovnih znamk, okoljevarstvenih programov in podobnemu. Takoj po osamosvojitvi je bilo najbolj pomembno, ali je kandidat za nagrado uspešno vodil podjetje skozi obdobje tranzicije.

Tako kot doslej tudi letos ni mogoče vnaprej presoditi, ali katero od podjetij, ki jih vodijo tokratni nagradenci, nosi v sebi kal skorajšnje pogube. Vtis je celo nasproten. Predsednik Gospodarske zbornice Jožko Čuk je nagrade za uspešno poslovanje v minulih dveh letih izročil dr. Romanu Glaserju, predsedniku poslovnega organa Perutnina d. d. Ptuj, Brunu Koreliču, predsedniku uprave Luke Koper, d. d.; Bojanu Leskovarju, direktorju Uniorja-Atrasa d. o. o., in Borutu Mokroviču, generalnemu direktorju Term Čatež, d. d., Andreju Polencu, direktorju Iskretela d. o. o. iz Kranja, ter Jožetu Staniču, predsedniku poslovnega odbora Gorenja d. o. o. in generalnemu direktorju Gorenja GA d. o. o. Ti so vodje srednjih in velikih podjetij in so dobili malo večjo, a še vedno simbolično denarno nagrado (5000 mark v tolarjih) poleg plakete in umetniškega kipca kot direktorji malih podjetij (3000 mark v tolarjih). Izmed njih je tokrat komisija za nagrade počastila Janeza Isteniča, direktorja Barbara Internacional d. o. o. iz Ljubljane (šampanjci), Franca Gašperja, direktorja podjetja Gašper d. o. o. iz Radelj na Koroskem (stavbno pohištvo), Miroslava Levarja, direktorja Elgo — Linea d. o. o. iz Grahovega pri Cerknici (tiskana vezja), Štefana Pavlinjeka, direktorja Roto d. o. o. iz Černelavcev pri Murski Soboti (plastična in kovinska embalaža) ter Janeza Vidmarja, direktorja podjetja Elektroprom iz Izlak (tiskana vezja).

N. L.

VRSTA AKTIVNOSTI ZA NOVO ZAPOSLOVANJE

Na Gorenjskem je bilo konec minulega leta od 68.313 delovno aktivnih prebivalcev 10.521 registriranih brezposelnih. Območna enota Republiškega zavoda za zaposlovanje je vse leto izvajala vrsto programov za vključevanje nezaposlenih v delo. Lani decembra je bilo glede na leto 1995 precej več oseb vključenih v javna dela, saj je bilo konec leta 1995 le 80 programov z 219 vključenimi osebami, lani pa v 103 programih 287.

Največ brezposelnih so v programe javnih del vključili na območju Škofje Loke, in sicer 87 ali 30 odstotkov vseh na Gorenjskem vključenih brezposelnih. Na območju Kranja je bilo v javna dela vključenih 70 brezposelnih ali 24 odstotkov vseh, na območju Jesenic 58 oseb (petina vseh), na območju Trziča 37 in Radovljice 35 oseb (12 odstotkov).

Vsega skupaj pa je bilo na Gorenjskem lani v javna dela vključenih 463 brezposelnih (dobra polovica med njimi žensk), leto prej pa 386 (pol moških, pol žensk). Povprečno je bilo lani mesečno vključenih 284, leto prej pa 199 brezposelnih. Za letošnje leto je za Gorenjsko sprejetih 132 programov javnih del, v katerega se bo lahko vključilo 362 brezposelnih. Dva programa pa sta bila zavrnjena, ker je šlo za opravljanje redne dejavnosti izvajalca. Razpisi za prijavo programov javnih del je odprt do porabe sredstev, nam je povedala Lidija Zelnik, svetovalka za področje javnih del v območni enoti Kranj Republiškega zavoda za zaposlovanje. Ker so organizatorji javnih del večinoma občine in tudi druge neprofitne organizacije, programi pa se financirajo iz državnega in občinskih proračunov (ki jih še ni, vsaj državnega še ne), se običajno zaključevanje programov potegne do sredine leta. Območna enota sprejema programe enkrat mesečno, prednost pa imajo razvojni programi in taki, ki vodijo v zaposlitev.

V programe priprav na zaposlitev pa je bilo lani na Gorenjskem vključenih 1233 brezposelnih oseb, od tega 60 odstotkov žensk. Ti programi so namenjeni različnim skupinam brezposelnih.

Programi pomoči pri iskanju zaposlitve so namenjeni osebami, ki imajo ustrezna znanja in delovne izkušnje, potrebujejo pa pomoč pri orientaciji na trgu delovne sile. Območna enota Kranj izvaja delavnice "Poti do dela in zaposlitve". Vanje je bilo lani vključenih 220 iskalcev dela, dve tretjini med njimi z več kot enoletno brezposelnostjo.

B. R.

Odprt eden najzanimivejših sejmov v Ljubljani

VRSTA NOVOSTI IN KORISTNIH NAPOTKOV

Na ljubljanskem Gospodarskem razstavišču so ta teden odprli enega najbolj zanimivih in za občane privlačnih sejmov, sejem Alpe-Adria Dom. Ta je prvi v nizu sejmov Alpe-Adria, in na njem se je predstavilo 438 razstavljalcev iz 22 držav. Med njimi 303 sodelujejo na sejm neposredno, od tega 287 domačih, šest avstrijskih, štiri italijanski, dva indijska in po eden iz Hrvaške, Madžarske, Nemčije in Švice. Sejemski prostor je zaseden do zadnjega kotička, med "stojnicami" je prostora komaj za prehod obiskovalcev. Na priveditvi je moč videti izdelke za uporabo v stanovanju, hobi delavnici in

na vrtu: stavbno pohištvo, drobno orodje, gradbene materiale, barve, lake, keramiko, kopalniško opremo, avdio in video tehniko, izdelke za notranjo opremo stanovanj ter ogrevalno-prezračevalno tehniko; za vrt pa opremo za obdelavo, vzdrževanje, semena itd. Sejem spremlja bogato obsejmsko dogajanje. Na razstavnih prostorih potekajo številne predstavitve izdelkov ali novih tehnik obdelave in vzdrževanja stanovanja, vrta ali opreme. Kot je na vseh takšnih sejmiših v navadi, razstavljalci ponujajo tudi popuste ob nakupu izdelka v času sejma.

N. L.

Sejem Alpe-Adria Dom ponuja obiskovalcem obilo novih zamisli in rešitev, kako urediti stanovanje in vrt.

DELAVSKA HRANILNICA d.o.o.
Ljubljana, Dalmatinova 4

SKLEP O OBRETNIH MERAH ZA MESEC MAREC 1997

Povprečna stopnja rasti drobnoprodajnih cen za preteklih 6 mesecev TOM = 0,7%

Obrestne mere za bančne vloge	občani		pravne osebe
hranilne vloge na vpogled :	2.00%		
vezane hranilne vloge	T+ 6% do T+7.5%		
vezane vloge :			
- do 30 dni	T+ 0%	T+ 0,0%	
- od 31 do 90 dni	T+ 6%	T+ 5,0%	
- od 91 do 180 dni		T+ 5,5%	
- od 181 dni do enega leta		T+ 6,0%	
- nad 1 leto	T+ 7,5%	T+ 7,5%	

Obrestne mere za posojila	občani		pravne osebe
obročna posojila na :			
- 6 mesecev	T+ 8,00%	T+ 8,00%	
- 12 mesecev	T+ 8,00%	T+ 8,00%	
- 15 mesecev	T+ 9,00%	T+ 9,00%	
- 18 mesecev	T+ 9,00%	T+ 9,00%	
- 24 mesecev	T+ 9,00%	T+ 9,00%	
- 36 mesecev	T+ 9,00%	T+ 9,00%	

OBRETNOSTNE MERE ZA POSOJILA SMO PONOVO ZNIŽALI.

Posebej ugodna posojila vam nudimo za dopuste v vseh slovenskih zdraviliščih in slovenskem primorju in za nakup računalnikov, z obrestno mero: T+ 0%

OBČANI, SINDIKATI, DRUŠTVA, DRUŽBENE ORGANIZACIJE, MAJHNE PRAVNE OSEBE, VARČUJTE SVOJA SREDSTVA V DELAVSKI HRANILNICI, DA BOSTE USTVARILI POGOJE ZA PRIDOBITEV POSOJILA SEBI, VAŠIM ČLANOM IN ZAPOSLENIM. ZA VARČEVANJE PRIZNAMO NAJVIŠJO MOŽNO OBRETNOSTNO MERO, ZA POSOJILA ZAHTEVAMO MANJ KOT DRUGI.

Bančne vloge občanov, društev in dobredelnih organizacij ima Hranilnica zavarovane. Vse potrebne informacije lahko dobite na sedežu hranilnice ali po telefonu na št. 061 316-881, 312098

S spoštovanjem pričakujemo vaše sodelovanje.

DIREKTOR
Jože Stegne
DELAVSKA HRANILNICA
d.o.o.
LJUBLJANA, Dalmatinova 4

Tel.: (061) 312-098, 316-881
Telefax: (061) 312-091

Na XXXV. tekstiliadi v Kranjski Gori več kot 400 smučark in smučarjev iz vse Slovenije

ZIMSKA PRAVLJICA V POMLADNEM VZDUŠJU

Noč ima (še vedno) svojo moč: s prejšnjega petka na soboto je z ravno pravšnjim mrazom toliko utrdila lepo »zlikani« progi v Veliki dolini (Podkoren), da potem nista brez večjih težav vzdržali le »pomladanskega« dopoldneva, temveč tudi (ali pa predvsem) »naskok« dobrih štirih stotinj (!) smučark in smučarjev iz vseh koncev in krajev Slovenije, ki so se v veslalomu pomerile za kolajne in pokale XXXV. tekstiliade.

»Res me je že skrbelo, ali bomo uspeli spraviti letošnjo tekmo, pod streho ali ne, saj nam je odjuga tako rekoč pred očmi pobirala sneg,« si je naposled oddahnil dipl. ing. Miha Sajovec (IBI, Kranj), predsednik organizacijskega odbora XXXV. tekstiliade. »Zdaj pa tak dan! Kot v pravljici...«

Vzdušje na obeh progah – krajši za »zrele« ženske in moške v »najlepših letih«, daljši za »dekleta« in »fante« – pa je bilo potem vse prej kot »pravljico«. Ze prvi štarti so namreč dokazovali, da so tekmovalke in tekmovalci iz vseh »še živih« podjetij slovenske tekstilne indu-

Najprej po številke...

nepozabne sobote vsaj za nekaj ur počutili kot »dame in gospodje«...

REZULTATI – kratka proga; ŽENSKE, upokojenke (10 tekmovalk): 1. Marinka Jerančič (Tekstilindus, Kr), 2. Nežka Trampuž (Go-

Olga Strmšek (Mercator MH, Mb), 2. Ana Lešjak (Sred. tekstilna šola), 3. Boža Čreslovnik (Svila, Mb), 4. Vesna Jamnik (Triglav, Kr), 5. Jana Mihelčič (IBI, Kr); **od 40 do 50 (36):** 1. Marija Čepin (Mont, Kozje), 2. Andreja Rupnik (Gorenjska predilnica, Šk. Loka), 3. Nevenka Vahtar (Lisca, Sevnica), 4. Regina Skočir (Svilanit, Kamnik), 5. Francka Ličar (Almira, Radovljica); **od 30 do 40 (47):** 1. Jolanda Gosar (BPT, Tržič), 2. Nina Osolin (Svilanit, Kamnik), 3. Vlasta Mramor (Mont, Kozje), 4. Breda Goršek (Gorenjska predilnica, Šk. Loka), 5. Eli Benedičič (Rašica, Lj); **MOSKI – upokojenici (20):** 1. Janez Ahačič (BPT, Tržič), 2. Janko Štular (IBI, Kr), 3. Janko Jančič (BPT, Tržič), 4.-5. Boris Klanjšček (MTT TT Melje, Mb) in Viktor Zaplotnik (Tekstilindus, Kr); **nad 50 let (31):** 1. Ludvik Soklič (IBI, Kr), 2. Franc Požeg (Lisca, Sevnica), 3. Dušan Šubič (IBI, Kr), 4. Silvo Dobovšek (Lisca, Sevnica), 5. Ljubo Kovačič (IBI, Kr).

Dolga proga – ŽENSKE, do 30 let (65 tekmovalk): 1. Irena Šimenc (Trak, Mengeš), 2. Franja Rudnik

»ŠE SMO ŽIVI...« – Alojz Omejc med otvoritvenim nagovorom.

Kozje), 2. Peter Hafner (Gorenjska predilnica, Šk. Loka), 3. Lojze Zajc (Svilanit, Kamnik), 4. Tine Eržen (Gorenjska predilnica, Šk. Loka), 5. Ciril Škrjanc (IBI, Kr); **od 30 do 40 (69):** 1. Klemen Maklin (TIO, Otiški vrh), 2. Andrej Peternel (Tekstilna,

Prevent, Sl. Gradec), 3. Roman Vesel (Julon, Lj), 4. Aleš Škulj (Tekstilna, Medvode), 5. Denis Jahič (Julon, Lj).

VSEEKIPNI VRSTNI RED – ženske: 1. Mont, Kozje 2:34,46, 2. Gorenjska predilnica, Škofja Loka

... potem na štart...

strije hudo zares vzeli »otvortivene« besede Alojza Omejca: »Borite se kot v vsakdanjem življenju!« Boj z vratci in s stotinkami sekunde za kolajne in pokale je bil »neusmiljen«, svojevrsten mik pa so mu dajali tudi »interni« obračuni in prestižni dvoboji med »pripadniki« različnih ekip. Naj se ve...

Zveza inženirjev in tehnikov tekstilcev Slovenije (priređitelj), Društvo inženirjev in tehnikov tekstilcev Kranj (organizator), ASK Kranjska Gora (tehnični izvajalec) in Industrija bombažnih izdelkov IBI Kranj (pokrovitelj) so bili po podelitvi kolajn in pokalov najboljše posameznikom in ekipam v kranjskogorskem hotelu Larix upravičeno deležni nedeljenih pohval vseh udeležencev XXXV. tekstiliade. Še posebej gromek

aplavz pa so poželi predstavniki kranjskega IBI-ja, ker kot gostitelji niso bili prav nič »Gorenjci«. Nasprotno: tekstilkam in tekstilcem so omogočili, da so se tiste

renjska predilnica, Šk. Loka), 3. Draga Anderlič (Mercator MH, Mb), 4. Heda Mohorič (Gorenjska predilnica, Šk. Loka), 5. Ida Bilač (Mercator MH, Mb); **nad 50 let (7):** 1.

... potem pa na malico.

... nato pa čim hitreje v dolino.

(Elkroj, Mozirje), 3. Andreja Georgijev (BPT, Tržič), 4. Barbara Čepin Vrčkovnik (Filc, Mengeš), 5. Darja Krč (IBI, Kr); **MOSKI – od 40 do 50 (59):** 1. Mirko Kunst (Mont,

Se pogled na »semafor«...

Medvode), 3. Bojan Lombar (IBI, Kr), 4. Milan Hudobivnik (Triglav, Kr), 5. Milan Adrinek (TTP, Prebold); **do 30 let (63):** 1. Tomaž Kraševc (BPT, Tržič), 2. Matej Pruš (TUS

2:35,63, 3. BPT, Tržič 2:38,79, 4. IBI, Kranj 2:43,20, 5. Gorenjska oblačila, Kranj 2:48,60, 6. Kroj, Škofja Loka 2:50,22, 7. Vezenine, Bled 2:54,76, 8. Odeja, Škofja Loka 2:54,86, 9. Jutrarnjka, Sevnica 3:01,26, 10. MIK-Prebold 3:02,68, 11. Almira, Radovljica 3:03,83, 12. Svila, Maribor 3:05,69, 13. Lisca, Sevnica 3:17,39, 14. Triglav, Kranj 3:41,97, 15. Svilanit, Kamnik 3:42,70; **moški:** 1. IBI, Kranj 3:17,22, 2. BPT, Tržič 3:18,91, 3. Mont, Kozje 3:23,19, 4. Lisca, Sevnica 3:27,29, 5. Vezenine, Bled 3:30,94, 6. Svilanit, Kamnik 3:31,74, 7. Gorenjska predilnica, Škofja Loka 3:36,67, 8. Jutrarnjka, Sevnica 3:37,45, 9. TTP, Prebold 3:37,45, 10. Svila, Maribor 3:39,97; **skupno:** 1. Mont, Kozje 557,65, 2. BPT, Tržič 557,70, 3. IBI, Kranj 600,42, 4. Gorenjska predilnica, Škofja Loka 612,30, 5. Vezenine, Bled 625,70, 6. Jutrarnjka, Sevnica 638,71, 7. Lisca, Sevnica 644,68, 8. Svila, Maribor 645,66, 9. Svilanit, Kamnik 714,64.

Nik Jan

Vračanje delavskih športnih iger

Ne glede na dejstvo, da so organizirana športna rekreacija, aktivni odmori med delom in redna sindikalna športna srečanja na vseh ravneh v glavnem le spomin na čase, ko je imel delavec še svojo ceno, ostajamo Slovenci športen narod. Raziskava, ki je bila opravljena pred nekaj meseci, je namreč pokazala, da se velik del državljanov v svojem prostem času še najraje ukvarja s športom (37,7%). Kar 12,6 odstotka vprašanih pa je odgovorilo, da se, ko imajo čas, sprehajajo, 8,8 odstotka Slovencev pa v prostem času vrtnari. No, če vemo, da je tudi vrtnarjenje šport, ki ga ne gre podcenjevati, pridemo na osnovi raziskave do podatka, da 59,1 odstotka prebivalcev naše države

izkorišča svoj prosti čas za to ali ono športno dejavnost. Med »klasičnimi« športi je po priljubljenosti na prvem mestu kolesarjenje (25,8%), na drugem le spomin na čase, ko je imel delavec še svojo ceno, ostajamo Slovenci športen narod. Raziskava, ki je bila opravljena pred nekaj meseci, je namreč pokazala, da se velik del državljanov v svojem prostem času še najraje ukvarja s športom (37,7%). Kar 12,6 odstotka vprašanih pa je odgovorilo, da se, ko imajo čas, sprehajajo, 8,8 odstotka Slovencev pa v prostem času vrtnari. No, če vemo, da je tudi vrtnarjenje šport, ki ga ne gre podcenjevati, pridemo na osnovi raziskave do podatka, da 59,1 odstotka prebivalcev naše države

Potreba po aktivnem športnem življenju in skrbi za dobro počutje kajpak ni naključje, temveč ena izmed posledic načina sodobnega življenja, delovnih in drugih obremenitev, nenehne tekme s časom, zrahljanih živcev in utrujajoče tekme za preživetje. Včasih, ko smo pisali besedo človek še z veliko začetnico, smo imeli v vseh večjih delovnih organizacijah poklicne strokovnjake za organiza-

cijo prostega časa, ki so skrbeli za najrazličnejše športne aktivnosti tako med delovnim časom kot tudi zunaj tovarne. V mnogih podjetjih so poskrbeli za tako imenovane minute za zdravje oziroma kratke aktivne odmore. Izkazalo se je namreč, da je ta oblika aktivnosti zelo spodbudno vplivala na sposobnosti in počutje delavcev. Raje so se potem znova lotili dela, saj so se bolje počutili, zaradi česar se je povečala tudi produktivnost. V nekaterih podjetjih je bila večja celo za tri odstotke! Ob tem je pomembno tudi to, da je rekreativni odmor ugodno vplival na zaposlene in da so ga imeli prav zato zelo radi.

Seveda z nekajminutnimi aktivnimi odmori med delovnim

časom še zdaleč ni mogoče opraviti številnih negativnih posledic nezdravega načina življenja. Zato je treba misliti na športno rekreacijo tudi med tednom, ob vikendih in v času počitnic. Ja, včasih je bilo za vse to že kar dobro poskrbljeno. In prav sindikati so bili pomembna vez med stroko in zaposlenimi ter tista sila, ki se je v vseh okoljih zavzemala za večje število sodelujočih, redno dejavnost, ustrezne pogoje dela, načrtnost in množičnost.

Nekakšen sestavni del oziroma nadgradnja dela na tem področju skrbi za delovnega človeka so bile tudi priljubljene sindikalne športne igre. Poznali smo jih na več ravneh: na ravni podjetja (interne igre), na ravni regije in

tudi republike in države. Seveda so imela omenjena športna srečanja več plati. Podobno kot vse druge stvari. Njihova svetla stran je bila gotovo ta, da so bile spodbuda za redno dejavnost. Res pa je tudi, da so v nekaterih delovnih okoljih, kjer je bilo takrat še veliko denarja, tega nemalokrat po nepotrebnem zapravljali in da je bil na račun rekreacije zapravljen tudi marsikateri delovni dan. No, kot že rečeno, vsaka, prav vsaka stvar ima najmanj dve plati.

Vzrokov, da smo pred leti nekako pottisnili na stranski tir organizirano športno dejavnost zaposlenih in pozabili na priljubljene športne igre, je seveda kar nekaj. Glavni pa verjetno tiči v nerazumevanju pomena zdravega načina življenja in v nič kaj razumnem prepričanju, da je vlaganje v rekreacijo le strošek. V resnici pa je naložba, ki se več kot dobro obrestuje. Sicer pa

bodo podjetniki, ki bodo želeli biti uspešni, verjetno sami prišli do spoznanja, kaj imajo od bolehnih in nerazpoloženih delavcev in kaj od tistih, ki jih razganja od zdravja in dobre volje. Da v tem smislu časa ni mogoče ustaviti in da bodo dosedanje izkušnje doma in v svetu narekovale, kaj vse bo potrebno postoriti za bolj zdrav način življenja, dokazujejo med drugim tudi odgovori na vprašanje, kaj Slovenci najraje počnejo v svojem prostem času. Kljub naraščajočim delovnim obveznostim, ali prav zaradi njih, se vse pogosteje rekreiramo. Zato ni naključje, da so nekateri sindikati spet prisluhnili željam svojih članov. Zavihali so namreč rokave in spet pričeli skrbeli za aktivno športno razvedrilo in vračanje nekdanj tako popularnih delavskih športnih iger. Ja, ne samo dela in kruha, tudi iger in zdravja je treba.

Andrej Ulaž

GORNJEGRAJSKA SMREKA NI VEČ OGROŽENA

Kratek obisk Smreke iz Gornjega Grada je pokazal, da ljudje v tem majhnem kraju živijo s podjetjem skoraj tako kot v bivši družbeni ureditvi. Mogoče je tako tudi zaradi poslovanja in sindikata, ki negujeta dokaj neformalne, vendar prave partnerske odnose. Čeprav so bili lanskoletni rezultati dokaj slabi, Smreki več ne grozi najhujše. Če bo letošnje leto res tako dobro, kot obeta njegov začetek, se tudi o zaslugah ne bodo prepirali.

Kot nam je povedal **Edo Mavrič**, predsednik sindikata lesarstva (Sinlesa) gornjegrajske Smreke, je izboljšanje letošnjih poslovnih rezultatov tudi rezultat urejenih odnosov med sindikatom in poslovojem. Čeprav delavci živijo na meji revščine, je sindikat lani pristal na manjše plače, tudi zdaj so pet odstotkov pod ravni, določeno s kolektivno pogodbo.

Od 114 zaposlenih jih je v Sinles včlanjeno 82. Mavriča so za predsednika izvolili leta 1992 na neposrednih volitvah. Dela v odprti, za kar prejema mesečno do 50.000 tolarjev. Da bi predsednik sindikata položaj delavcev bolj razumel, bi po Mavričevem mnenju moral praviloma izhajati iz delavskih vrst.

marke do tolarja raste vsaj tako kot domača inflacija, bi bila izguba za štiri petine manjša. Smreko bremenijo tudi visoki

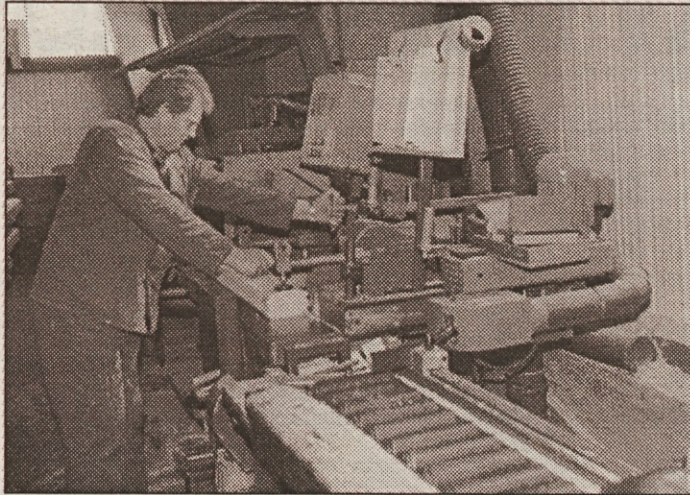
špedicijski stroški, ki so posledica velikega števila bolj ali manj nepotrebnih papirjev. Celo čakanje na carinjenje morajo pla-

Edo Mavrič

Janez Pustoslemšek

čati. Po Miklavčevih besedah bremenijo Smreko tudi obresti za kredite. Čeprav je zadolženost visoka, kredite redno odplačujejo. Pri izvozu pa Smreka iztrži več kot na domačem trgu.

Že leta 1992 so največji upniki Smreke svoje terjatve spremenili v lastniške deleže. Lani novembra so opravili še zadnjo fazo lastninjenja, tako da so zaposleni postali 19-odstotni lastniki. Približno četrtinski delež imata Zgornjesavinjska kme-

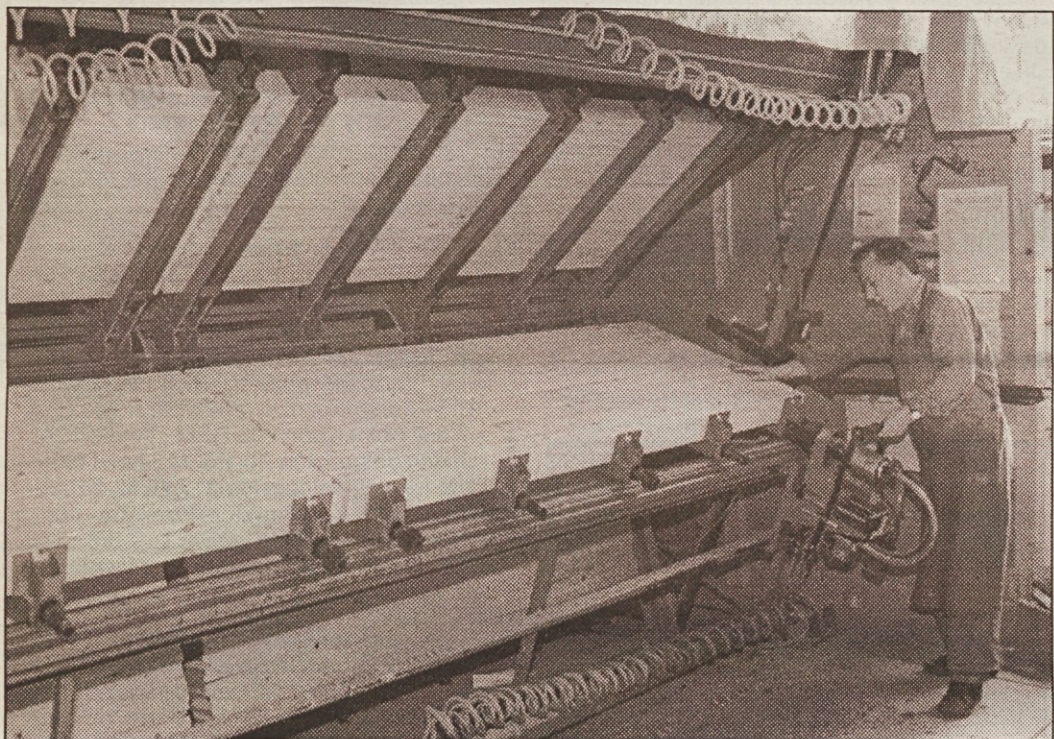
so večinoma starejši, največja vrednost Smreke sta program in znanje. Za lesene hiše iztržijo od 20 do 100.000 mark.

bena sezona, ki dobro kaže, bi Smreka potrebovala še nekaj delavcev. Čeprav jih je na zavodu zelo veliko, samo v Zgornji Savinjski dolini je uradno 900 brezposelnih, jih v Smreko ne morejo dobiti, ugotavlja Miklavc. V zvezi s tem omenja tudi "fušarje", ki Smreki na veliko konkurirajo.

Kot nam je povedal **Janez Pustoslemšek**, vodja proizvodnje, v Smrekini žagalnici naredijo kar 60 odstotkov potrebnih lesnih surovin. Večina delavcev dela le v eni izmeni. Le pri stiskalnicah in še na nekaterih mestih delajo tudi v drugi izmeni. **Marjan Gradišek**, ki tudi dela pri stiskalnici, zasluži po 35.000 tolarjev. Dolžinsko stiskalnico za lepljenje so naredili sami.

Peter Drogenik

Dominik Miklavc

tijska zadruga in Velenjska banka, dvajset-odstotnega pa gozdno gospodarstvo. Miklavc meni, da je bila vrednost firme v otvortveni bilanci precenjena. Stroji

da jim ne bi bilo treba delati še popoldne. Tudi zaradi skromne plače ima skoraj vsakdo še kaj, ali obdeluje košček zemlje ali dela na črno. Zdaj ko se je začela grad-

Marjan Gradišek pri svoji stiskalnici

Kot pravi referent za varnost pri delu **Peter Drogenik**, so skoraj vsa delovna mesta v proizvodnji nevarna za zdravje zaposlenih. Kljub temu imajo le štiri delovne invalide. V zadnjih letih se je invalidsko upokojil le en delavec. Odsotnost z dela ni velika. Pri nadzoru bolnikov, ki so bili zaradi bolezni dalj časa odsotni, niso ugotovili nobenega prekrška.

Smreka je zanimiva tudi zaradi lesnih odpadkov. Kot sta nam povedala direktor in vodja proizvodnje, je v zaključni fazi projekt daljinskega ogrevanja Gornjega Grada. Tipski projekt, vreden tri milijone mark, bo finančno podprla tudi organizacija Phare. Prav zdaj zaključujejo finančno konstrukcijo. V prvi fazi bodo na to ekološko čisto ogrevanje priključili Smreko in večje porabnike. V drugi fazi pa bodo tako ogrevali skoraj 200 hiš v mestecu, ki je po novem tudi sedež občine. *Francšek Kavčič*

O DIREKTORJU, KI DELA LE ZASE

Direktor gostinskega podjetja Turist iz Nazarij je vse zaposlene že pred osemnajstimi meseci poslal na zavod, pravi Andrej Krajnc, sekretar velenjske območne organizacije ZSSS. Čeprav je vseh 32 bivših zaposlenih zdaj na zavodu ali celo v odprti brezposelnosti, direktor Drago Rifel še naprej "direktoruje".

Zaposlenim je Rifel najprej izdal odločbe, po katerih so bili določeni za trajno presežne. Kljub odločbam nekaj mesecev niso prejeli nič denarja. Ker se je območna organizacija na te odločbe pritožila, jim je direktor kasneje izdal nove. Čeprav bi morali dobiti pet ali šest plač, jim je direktor deloma izplačal le eno. Sindikat se je takrat dogovoril z upravnim odborom, naj imajo neizplačane plače in odpravnine pri izplačilih prednost. Nihče od 21 delavcev, ki so takrat odšli na zavod, ni prejel ničesar. Krajnc je obveščen le o štirih delavcih, ki so se zaposlili drugje, vsi drugi pa so nepreskrbljeni. To je za Nazarije, Mozirje, Ljubno in druge kraje, kjer je Tu-

Bivši Hotel Turist v Mozirju je najemnik prekrstil v Penzion Zlatorog

rist imel svoje gostinske obrate, velik madež, pravi Krajnc.

Bivše in nepreskrbljene delavce Turista najbolj moti, da direktor oddaja pet lokalov v najem. Prepričani so, da z najem-

nino kar dobro živi. Najemno pobira tudi za bivši Hotel Turist iz Mozirja (zdaj Penzion Zlatorog), ki je v denacionalizacijskem postopku. Delavci so prizadeti tudi zato, ker so Turi-

stove lokale najeli ljudje, ki jih dobro poznajo. Tako je bivši Turistov bife v Nazarij najel Riflov sin, bivši hotel v Ljubnem pa eden od bivših direktorjev Turista.

Tisti, ki mesečno prejme več sto tisočakov, ne more biti dovolj bojevit. Na vprašanje, ali sindikat, tudi Sinles, deluje dovolj strokovno, pa Mavrič odgovarja, da stroke ni podedoval in jo zato šele gradi.

Sicer pa delavci Smreke v povprečju dobijo v plačilne kuverte po 62 tisočakov; v tem povprečju je tudi šest plač po individualnih pogodbah. Zaradi minimalne plače, kot jo je določil socialni sporazum, so lani nekaterim delavcem plače povečali. Splošno mnenje v Smreki je, da denarja, ki ga ni, ni mogoče deliti. Sindikat v takšnem primeru pristane tudi na znižanje ali krajši zamik. Do tega prihaja tudi zaradi sezonskega značaja dela. Večjih zamikov pa še niso imeli.

Nizke plače so posledica nedonosnega poslovanja v lanskem letu in tudi prej. Kot nam je povedal direktor **Dominik Miklavc**, so lani izdelali 27 odstotkov manj kot predlani in tako pridelali 35 milijonov tolarjev izgube. Glavni vzrok za zmanjšanje proizvodnje je bila podaljšana zima, zaradi katere se je gradbena sezona v hribovskih in drugih predelih začela prepozno ali pa je sploh ni bilo. Kar 90 odstotkov lesenih hišic in stavbnega pohištva izvažajo, večinoma v Avstrijo, Nemčijo in Italijo. Izguba je nastala tudi zaradi neustrezne državne politike do izvoznikov. Če bi tečaj

V podjetju Turist poteka prisilna poravnava, ki jo je agencija za plačilni promet zadnji dan januarja uvedla po uradni dolžnosti. Njen upravitelj je Krajncu povedal, da gre denar od najemnika za različne kompenzacije. Ker v ZSSS menijo, da bi prisilna poravnava morala dati tudi nekaj denarja za delavce, so pristojne organe pisno vprašali, kje je denar. Odgovora še niso prejeli.

Nekateri delavci so svoje pravice že iztožili, imajo tudi že izvršbe. Pri tem jih zastopa pravna služba velenjske območne organizacije ZSSS. Kljub dobljenim tožbam številni več ne verjamejo, da bodo sploh kaj dobili, pravi Krajnc.

Ne verjamejo niti v prisilno poravnavo, saj nimajo podatkov, ki so potrebni za izračun in priglasitev njihovih terjatev. Pravna služba velenjske območne organizacije mora terjatve delavcev priglasiti do 7. marca. Ker v teh razmerah ne želijo, da bi prisilna poravnava uspela, bodo predstavniki delavcev glasovali proti njej, pravi Krajnc. Morebitni stečaj bi bil po njegovem mnenju za delavce ugodnejši.

Posamezni bivši delavci Turista so z vsem tem seznanili tudi pristojne organe, vendar še ne vedo, ali in kako bodo ukrepali. *Francšek Kavčič*